

SKOK w nową dekadę

XXXI Konferencja SKOK w Katowicach
- str. 4

APEL Zgromadzenia Ogólnego KRS do spółdzielni, związków rewizyjnych oraz organizacji spółdzielczych o aktywne włączenie się w kampanię wyborczą do Sejmu i Senatu i poparcie kandydatów, którzy w swych programach wyborczych deklarują wsparcie dla ruchu spółdzielczego i współdziałanie ze spółdzielcami - str. 4

Propozycje zmian w ustawach podatkowych
- str. 5,6

ISSN 1506-4395 **TECZA POLSKA**

coop MIESIĘCZNIK SPÓŁDZIELCZY nr 9 (303) **wrzesień 2023** cena: 5,40 zł

RAPORT

SPÓŁDZIELNIE W ROZWOJU SPOŁECZNYM

**Spółdzielczość
w realizacji celów
zrównoważonego
rozwoju ONZ
- str. 13**

SZKOLENIA W KRS

W październiku 2023 r. zapraszamy na następujące szkolenia online:

Działalność Rady Nadzorczej Spółdzielni - uprawnienia i odpowiedzialność - aspekty praktyczne

25 października 2023 r. godz. 09:00-12:00

szkolenie on-line na platformie szkoleniowej ClickMeeting

ZAKRES TEMATYCZNY

1. Rada Nadzorcza jako jeden z organów Spółdzielni.
2. Kompetencje Rady Nadzorczej a możliwość ich delegowania do Walnego Zgromadzenia.
3. Funkcjonowanie Rady Nadzorczej SM w świetle art. 35 § 4(1)-4(4) ustawy - Prawo spółdzielcze (możliwość zwołania posiedzenia, zarządzenia głosowania na piśmie albo w trybie środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość na żądanie jednego członka Rady Nadzorczej).
4. Kadencja Rady Nadzorczej w świetle art. 90a tarczy antykryzysowej (ustawowe przedłużenie trwania kadencji rady nadzorczej, gdy jej kadencja upłynęła w okresie trwania stanu epidemii albo stanu zagrożenia epidemicznego).
5. Kadencja Rady Nadzorczej w świetle art. 42 ustawy uchylającej tarczę antykryzysową (Nowe zasady funkcjonowania Rady Nadzorczej od 7 września 2022 r.).
6. Zakaz łączenia funkcji członka Rady Nadzorczej z innymi funkcjami oraz zakazy uczestnictwa w Radzie.
7. Wybory członków Rady Nadzorczej.
8. Odpowiedzialność prawna członków Rady Nadzorczej za decyzje podejmowane w trakcie trwania jej kadencji.

Prowadzący: dr Piotr Pałka - radca prawny, wspólnik Kancelarii DERC PAŁKA Kancelaria Radców Prawnych w Warszawie, ekspert z zakresu prawa spółdzielczego oraz ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych i ustawy o własności lokali, autor licznych publikacji z zakresu prawa spółdzielczego, Autor m.in. projektów ustaw oraz aktów prawa UE z zakresu prawa spółdzielczego oraz licznych opinii i ekspertyz dla spółdzielni.

KOSZT UCZESTNICTWA

- **553,50 zł brutto/os. (450 zł netto + VAT)**
dla organizacji spółdz., które uiściły składki na KRS za 2021-2023
- **676,50 zł brutto/os. (550 zł netto + VAT)**
dla lustratorów, podmiotów niebędących organizacjami spółdzielczymi oraz organizacji, które nie uiściły składki na KRS za lata 2021-2023

W cenie 4 godziny dydaktyczne (45-min.). Uczestnicy otrzymają materiały dydaktyczne oraz zaświadczenia potwierdzające uczestnictwo w szkoleniu. Podczas szkolenia można zadawać Prowadzącemu pytania poprzez czat. Dodatkowo do 20 września br. Uczestnicy mogą przysyłać pytania związane z tematem szkolenia na adres: szkolenia@krs.com.pl. Odpowiedzi na te pytania Prowadzący udzieli w trakcie szkolenia.

Wpłaty prosimy dokonać na konto KRS: Bank Spółdzielczy w Raszynie 56 8004 0002 2001 0012 0711 0001
z dopiskiem: szkolenie 25.10.2023 r.
Zgłoszenia - do 24 października br.

Szkolenie dla kandydatów na lustratorów (online)

Krajowa Rada Spółdzielcza realizując zadania statutowe zaprasza do udziału w szkoleniu online dla kandydatów na lustratorów. Kandydaci na lustratorów powinni spełniać kryteria określone uchwałą nr 21/2018 Zgromadzenia Ogólnego Krajowej Rady Spółdzielczej z dnia 19 grudnia 2018 r. tj.:

1. Posiadać wykształcenie wyższe oraz co najmniej 3-letni staż w spółdzielni lub spółdzielczym związku rewizyjnym. W przypadku osób posiadających wykształcenie średnie, staż w spółdzielni lub spółdzielczym związku rewizyjnym nie może być krótszy niż 5 lat.

Kurs specjalistyczny dla tej grupy kandydatów obejmuje co najmniej 90 godzin zajęć i odbędzie się w następujących terminach:

**6-8 października 2023 r. – I moduł;
13-15 października 2023 r. – II moduł;
20-22 października 2023 r. – III moduł.**

KOSZT

- szkolenie - 2.800 zł (zwolnione z VAT).
- egzamin - 360 zł
- legitymacja 50 zł (zwolnione z VAT).

2. Osoby nie posiadające wymaganego stażu w spółdzielczości lub spółdzielczym związku rewizyjnym obowiązane są legitymować się wykształceniem wyższym.
Kurs specjalistyczny dla tej grupy kandydatów obejmuje co najmniej 150 godzin i odbędzie się w następujących terminach:

**29-30 września 2023 r. i 1 października 2023 r. – I moduł;
6-8 października 2023 r. – II moduł;
13-15 października 2023 r. – III moduł;
20-22 października 2023 r. – IV moduł.**

KOSZT

- szkolenie - 4.800 zł (zwolnione z VAT).
- egzamin - 360 zł
- legitymacja 50 zł (zwolnione z VAT).

EGZAMIN DLA KANDYDATÓW NA LUSTRATORÓW

Egzamin odbędzie się w dniu 27 października 2023 r. w siedzibie Krajowej Rady Spółdzielczej (Warszawa, ul. Jasna 1). Egzamin składać się będzie z części pisemnej polegającej na rozwiązaniu testu oraz części ustnej.

**W przypadku pytań prosimy o kontakt z Zespołem Lustracji
Krajowej Rady Spółdzielczej:**

22 827 43 22 lub 22 596 45 24

Kontakt z zespołem do spraw szkoleń KRS:

SM NASZ DOM

MAGAZYN SPÓŁDZIELNI MIESZKANIOWEJ IM. WALERIANA ŁUKASIŃSKIEGO

Magazyn Informacyjny „NASZ DOM” wydawany jest przez Spółdzielnię Mieszkaniową im. Waleriana Łukasińskiego w Zamościu. SM Łukasińskiego to obecnie największa Spółdzielnia w mieście, licząca 99 budynków mieszkalnych oraz 7 pawilonów handlowo-usługowych. W ok. 4,4 tys. lokali zamieszkuje ok. 8 tys. osób. Niemal co siódmy zamościanin to mieszkaniec Spółdzielni Mieszkaniowej im. Waleriana Łukasińskiego. Spółdzielnia posiada w swoich zasobach także budynek mieszkalny położony poza obrębem miasta Zamościa, w miejscowości Radecznica.

Liczący zaledwie osiem stron pierwszy egzemplarz magazynu „NASZ DOM” ukazał się w 1999 roku. Z założenia miał poruszać problemy i sprawy związane z zamieszkiwaniem w zasobach spółdzielczych. Obecnie jest to wielostronicowe pismo wydawane w nakładzie 4,5 tysiąca egzemplarzy.

Magazyn publikowany jest trzy razy w roku w okresach przedświątecznych (w miesiącach kwietniu i grudniu), a także na początku wakacji (w miesiącu lipcu). Funkcję zespołu redakcyjnego sprawuje Zarząd Spółdzielni Mieszkaniowej, którym od początku istnienia magazynu kierował Prezes Zarządu Spółdzielni Jerzy Nizioł. Zdecydowana większość zamieszczanych na łamach magazynu artykułów to teksty tematyczne opracowywane przez Zarząd i pracowników Spółdzielni - przeważnie kierowników komórek organizacyjnych.

Tematami najczęściej poruszonymi na łamach magazynu są sprawy techniczne, prawne oraz administracyjne związane z zamieszkiwaniem w zasobach budownictwa wielorodzinnego. Przekazywane treści ukierunkowane są na ułatwienie mieszkańcom codziennego życia, czyniąc je bardziej komfortowym, a przede wszystkim bezpiecznym. Wiele uwagi poświęca się relacjom międzyludzkim oraz sąsiedzkiemu, które w ocenie autorów powinny opierać się na wzajemnym szacunku i empatii. W magazynie publikowane są również kopie lub odpisy istotnych dla mieszkańców dokumentów. Znajdziemy tu m.in. sprawozdania Zarządu, plany remontów oraz sprawozdania finansowe. W magazynie ukazują się również materiały prasowe przekazywane przez Policję oraz Straż Miejską.

Treść wszystkich zamieszczanych na łamach magazynu materiałów związana jest wyłącznie z działalnością Spółdzielni Mieszkaniowej - dotyczy spraw i problemów jej mieszkańców. Magazyn ma charakter informacyjno-publicystyczny. Zamieszczanie w magazynie reklam zostało ograniczone do niezbędnego minimum. W ocenie władz Spółdzielni przyjęta zasada czyni „NASZ DOM” pismem bardziej przyjaznym oraz interesującym.

„Nasz Dom” nr 2/lipiec 2023

W ostatnim, lipcowym wydaniu magazynu zawarta została informacja z przeprowadzonego w 2023 roku Walnego Zgromadzenia Spółdzielni. W odrębnym tekście opisane zostały podstawy prawne oraz praktyczna strona udziału członków Spółdzielni w Walnym Zgromadzeniu. Mieszkańcy otrzymali również informację o nadwyżce bilansowej za rok 2022 oraz szczegółową charakterystykę zakończonego sezonu grzewczego. Kolejny raz poruszony został wśród mieszkańców silne emocje sporny dotyczący spolegacji traw-

ny raz
budzący
c ó w
t e m a t
s o b u
n i k ó w

Wybory Parlamentarne 2023

Uchwała - APEL Krajowej Rady Spółdzielczej

Wspierajmy kandydatów przychylnych spółdzielczości

Uchwałą nr 23/2023 z dnia 28 sierpnia 2023 roku w sprawie wsparcia w najbliższych wyborach parlamentarnych kandydatów na postów i senatorów, którzy sprzyjają rozwojowi spółdzielczości Zgromadzenie Ogólne Krajowej Rady Spółdzielczej zwróciło się do spółdzielni, związków rewizyjnych oraz organizacji spółdzielczych o aktywne włączenie się w kampanię wyborczą do Sejmu i Senatu w 2023 roku i poparcie kandydatów, którzy w swych programach wyborczych deklarują wsparcie dla ruchu spółdzielczego i współdziałanie ze spółdzielcami.

Apel do Rad Nadzorczych i Zarządów Spółdzielni i Spółdzielczych Związków Rewizyjnych o wsparcie w nadchodzących wyborach parlamentarnych kandydatów sprzyjających spółdzielczości

W dniu 15 października br. udamy się do lokali wyborczych, aby wybrać tych, którzy - zgodnie z naszymi przekonaniem - powinni zasiąść w ławach poselskich i senatorskich. Od naszych głosów zależeć będzie los całego środowiska spółdzielczego. Po wyborach już nie my decydować będziemy o warunkach w jakich przyjdzie działać spółdzielniom wszystkich branż w naszym kraju. Zdecydują o tym ci, którym powierzona zostanie moc stanowienia prawa. Dlatego tak istotne jest, na kogo oddamy swoje głosy.

Ludzi rozumiejących spółdzielczość znajdziemy w różnych opcjach politycznych - chociaż nie zawsze mają oni decydujący wpływ na decyzje danego środowiska politycznego. Dziś łatwo jednak ocenić, kto rzeczywiście wspiera ruch spółdzielczy i widzi w jego rozwoju szansę dla lepszej Polski. Stosunek poszczególnych Posłów i Senatorów do spółdzielczości wyraża się poprzez głosowanie konkretnych projektów ustaw, a wyniki tych głosowań dostępne są na stronach internetowych Sejmu i Sena-

tu RP. Możemy śledzić ich wypowiedzi medialne, relacje ze spotkań najwyższych organów państwowych. W niektórych sformułowaniach widoczne jest zainteresowanie polityków spółdzielczością, co odbieramy jako pozytywny przełom w postrzeganiu tego ruchu społecznego. Spółdzielcza forma funkcjonowania przedsiębiorstw jest brana pod uwagę jako recepta na nowoczesną, demokratyczną i sprawiedliwą Polskę. Bądźmy jednak ostrożni w stosunku do osób, których przedwyborcze deklaracje rozmiągają się z codzienną praktyką. Inicjatywy świadczące o braku zrozumienia dla spółdzielczej formy gospodarowania i własności spółdzielczej wciąż są obecne. Spółdzielczość nadal nie doczekała się równoprawnego traktowania ani zniesienia nałożonych na nią niesprawiedliwych ciężarów.

Wśród kandydatów na postów i senatorów są również i Ci, którzy o mandat ubiegają się po raz pierwszy. Rzetelnie oceńmy ich znajomość problemów naszego środowiska. Wspierajmy osoby związane w swoich regionach z ruchem

spółdzielczym, spadkobierców pozytywistycznych idei pracy organicznej. Jest wielu ludzi, którzy - wbrew powszechnie lansowanym tendencjom - poświęcają swoje zdolności, siły i czas na działalność społeczną, samorządową, podnoszenie poziomu życia całej społeczności.

W imię obrony naszego dorobku, wspólnego majątku, miejsc pracy oraz pozycji na rynku weźmy w sposób powszechny udział w tych wyborach. Od tego zależeć będzie nie tylko przyszłość ruchu spółdzielczego, ale także byt materialny wielu ludzi związanych ze spółdzielczością. Zapytajmy bardziej i mniej znanych nam kandydatów o ich poglądy i stosunek do spółdzielczości. Zapytajmy nie o ogólne wrażenia, ale o konkretne rozwiązania prawne, które ich zdaniem powinny być uchwalone dla stworzenia spółdzielniom korzystnych warunków funkcjonowania. Zapytajmy, w jaki sposób chcieliby podkreślić odmienną spółdzielczą formę gospodarowania od innych form działalności gospodarczej i jak mocno są zdeterminowani, aby tej odmienności bronić w parlamencie. Zapytajmy, jak odpowiedzą na postulaty naszego środowiska. Wybierzmy tych, którzy zasłużą na nasze zaufanie i poparcie, i których będziemy mogli zapytać o wywiązanie się ze złożonych obietnic.

W imieniu Zgromadzenia Ogólnego oraz Zarządu Krajowej Rady Spółdzielczej zwracamy się do kierownictwa i członków Państwa Spółdzielni o aktywny udział w najbliższych wyborach i głosowanie na kandydatów sprzyjających rozwojowi ruchu spółdzielczego.

*dr inż. Mieczysław Grodzki
Prezes Zarządu KRS*

*dr Jerzy Jankowski prof. ucz.
Przewodniczący ZO KRS*

W imieniu Krajowej Rady Spółdzielczej (...) wnoszę o spowodowanie wprowadzenia zmian do ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych :

Propozycje zmian w ustawie o CIT

a) art.15cb

ust. 1 otrzymuje brzmienie:

1. W spółce oraz w spółdzielni za koszt uzyskania przychodów uznaje się również kwotę odpowiadającą iloczynowi stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego obowiązującej w ostatnim dniu roboczym roku poprzedzającego rok podatkowy powiększonej o 1 punkt procentowy oraz kwoty:

- 1) dopłaty wniesionej do spółki w trybie i na zasadach określonych w odrębnych przepisach lub
- 2) zysku przekazanego na kapitał rezerwowy lub zapasowy spółki, a w spółdzielniach na fundusz zasobowy lub inny fundusz własny przewidziany w odrębnych przepisach oraz w statucie.

ust. 2 otrzymuje brzmienie:

2. Koszt, o którym mowa w ust. 1, przysługuje w roku wniesienia dopłaty lub podwyższenia kapitału rezerwowego lub zapasowego, a w spółdzielniach funduszu zasobowego lub innego funduszu własnego przewidzianego w odrębnych przepisach oraz w statucie oraz w kolejnych dwóch bezpośrednio po sobie następujących latach podatkowych.

ust. 5 otrzymuje brzmienie:

5. Przepis ust. 1 stosuje się, jeżeli zwrot dopłaty lub podział i wypłata zysku nastąpi nie wcześniej niż po upływie 3 lat, licząc od końca roku podatkowego, w którym ta dopłata została wniesiona do spółki albo została podjęta uchwała o zatrzymaniu zysku w spółce lub w spółdzielni.

ust. 9 otrzymuje brzmienie:

9. W przypadku gdy spółka lub spółdzielnia, o której mowa w ust. 1, zostanie przejęta w wyniku łączenia albo podziału albo przekształcona w spółkę niebędącą osobą prawną przed upływem terminu, o którym mowa w ust. 5, na dzień poprzedzający dzień przejęcia albo przekształcenia ustala się przychód w wysokości odpowiadającej odliczonym, zgodnie z ust. 1, kosztem uzyskania przychodów.

Proponowana zmiana pozwoli spółdzielniom, identycznie jak spółkom, na

O lepsze warunki podatkowe dla spółdzielni

Propozycje zmian w CIT i PIT

W dniu 28 sierpnia br. Krajowa Rada Spółdzielcza przekazała Wiceministrowi Finansów Arturowi Soboniowi propozycje zmian w ustawach podatkowych CIT i PIT. Mają one, po pierwsze - umożliwić spółdzielniom korzystanie z tych samych korzystnych rozwiązań, które są dostępne spółkom prawa handlowego, po drugie - zlikwidować uciążliwe dla spółdzielni mieszkaniowych zwolnienie z podatku części przychodów z GZM, a także umożliwić spółdzielniom korzystanie z tzw. CIT estońskiego.

zaliczanie do kosztów podatkowych - zgodnie z art. 15cb - hipotetycznych odsetek od zatrzymanej w spółdzielni nadwyżki bilansowej (zysku netto), a przeznaczonej na fundusz zasobowy. Dotychczasowy brak takiej możliwości jest daleko krzywdzący dla naszych jednostek, bowiem nie jest możliwe korzystanie z tych przepisów na równi ze spółkami, w których również kapitały są w rękach ich właścicieli. Zysk pozostawiony w spółdzielni - nie podlegający podziałowi pomiędzy jej udziałowców - spółdzielnie przeznaczają na fundusz zasobowy (podobny do kapitału zapasowego czy rezerwowego w spółkach kapitałowych) w celu finansowania działań służących rozwojowi spółdzielni, które to działania przyszłości będą miały wpływ na zwiększenie dochodu podatkowego i podatków płaconych do budżetu.

Uwzględnienie naszej propozycji w projekcie zmian w ustawie CIT jest szansą na zrównanie szans rozwoju spółdzielni ze spółkami.

b) art. 17 ust. 1 pkt 44

Mając na uwadze liczne sygnały i prośby ze spółdzielni mieszkaniowych oraz związków rewizyjnych spółdzielni mieszkaniowych w sprawie stosowania art.17 ust.1 pkt. 44 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych proponujemy następującą zmianę w tej ustawie:

w art. 17 ust. 1 pkt 44 skreśla się w całości „spółdzielni mieszkaniowych.”

Zwolnienie przedmiotowe określone w art.17 ust. 1 pkt 44 w/w ustawy, w brzmieniu aktualnie obowiązującym, wyłączające z opodatkowania m.in. dochody spółdzielni mieszkaniowych uzyskane z gospodarki zasobami mieszkaniowymi w części przeznaczonej na cele związane z utrzymaniem tych zasobów, z wyłączeniem dochodów uzyskanych z innej działalności gospodarczej niż GZM wprowadzone zostało z dniem 1

stycznia 2007 r. ustawą z dnia 16 listopada 2006 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz.U. z 2006 r. nr 217 poz.1589). Zmiana ta spowodowała, że spółdzielnie mieszkaniowe jako podatnicy CIT zostały zobowiązane do określenia dochodu (straty) z gospodarki zasobami mieszkaniowymi.

Pojęcie „gospodarka zasobami mieszkaniowymi” nie zostało zdefiniowane ustawowo i z tego względu - pomimo interpretacji ogólnej Ministra Finansów z dnia 5 marca 2008 r. nr DD6 8213-438/II/KWW/07/MB7/82) - spółdzielnie mieszkaniowe nadal borykają się z prawidłowym określeniem dochodu z GZM. Ponadto w/w zwolnienie podatkowe wymusza w spółdzielni podział przychodów i kosztów podatkowych na dwa rodzaje działalności: GZM - w tym utrzymanie i eksploatacja lokali mieszkalnych i pozostała działalność - w tym z tytułu utrzymania i eksploatacji lokali użytkowych.

Dodatkowo, spółdzielnie mieszkaniowe - w myśl art. 6 ust. 1 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych - zobowiązane są do ustalania wyniku na eksploatacji i utrzymaniu każdej nieruchomości, który to wynik jest szerszy od wyniku z GZM, bowiem dotyczy lokali użytkowych, a jednocześnie jest węższy o te elementy pozostałych przychodów i kosztów pozaoperacyjnych oraz przychodów i kosztów finansowych, które dotyczą GZM, a nie wchodzi w zakres wyniku z eksploatacji i utrzymania nieruchomości.

Ustalenie wyniku na GZM w celu skorzystania ze zwolnienia z podatku dochodowego wymaga zatem wprowadzenia dodatkowych ewidencji podatkowych i jest wyjątkowo skomplikowane i czasochłonne. Gdyby faktycznie spółdzielnia korzystała ze zwolnienia z podatku - w myśl art. 17 ust. 1 pkt 44 - ten poświęcony czas byłby zrekompensowany zmniejszeniem podatku. Jednakże, co do zasady na gospodarce zasobami mieszkaniowymi spółdzielnie

mieszkańciew ponoszą straty, a w takim przypadku, zgodnie z art. 7 ust. 3 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, w dochodzie do opodatkowania nie uwzględnia się przychodów i kosztów z działalności objętej zwolnieniem przedmiotowym (w tym określonym w art. 17 ust. 1 pkt 44 ustawy CIT) - czyli nie uwzględnia się przychodów i kosztów z GZM, a więc strata z gospodarki zasobami mieszkaniowymi faktycznie zwiększa dochód do opodatkowania z pozostałej działalności i jednocześnie zwiększa należny podatek dochodowy.

Skutek obowiązującego zwolnienia jest fikcją, bowiem oprócz ogromnej czasochłonności w celu wyliczenia wyniku na GZM nie przynosi ostatecznie efektu w postaci zmniejszenia obciążenia podatkowego, a wręcz przeciwnie - co do zasady obciąża spółdzielnie mieszkaniową i jednocześnie ich mieszkańców wyższym podatkiem (należy zauważyć, iż wszystkie wydatki spółdzielni mieszkaniowej - z uwagi na jej specyfikę zawartą w art. 4 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych obowiązani są pokryć mieszkańcy).

c) art. 26

w art. 26 ustawy CIT po ust. 21 dodaje się ust. 21 w brzmieniu:

1) Płatnicy, o których mowa w ust. 1 nie pobierają podatku, o którym mowa w art. 22 ust. 1 od dochodu uzyskanego z podziału nadwyżki bilansowej w spółdzielni przeznaczonego na podwyższenie funduszu udziałowego do czasu faktycznej wypłaty tego dochodu z funduszu udziałowego.

2) Jeżeli wypłata dochodu, o którym mowa w pkt 1 nastąpi po upływie 5 lat, licząc od końca roku, w którym podjęta została uchwała o przeznaczeniu nadwyżki bilansowej na podwyższenie funduszu udziałowego w spółdzielni, podatku nie pobiera się.

Propozycje zmian w ustawie o PIT

a) art.41

w art. 41 ustawy PIT po ust.5 dodaje się ust. 5b w brzmieniu:

1) Płatnicy, o których mowa w ust. 4, nie pobierają podatku, o którym mowa w art. 30a ust.1 pkt 4 od dochodu uzyskanego z podziału nadwyżki bilansowej w spółdzielni przeznaczonego na podwyższenie funduszu udziałowego do czasu faktycznej wypłaty tego dochodu z funduszu udziałowego.

2). Jeżeli wypłata dochodu, o którym

mowa w pkt 1 nastąpi po upływie 5 lat, licząc od końca roku, w którym podjęta została uchwała o przeznaczeniu nadwyżki bilansowej na podwyższenie funduszu udziałowego w spółdzielni, podatku nie pobiera się.

Powyższe propozycje zmiany w art. 26 ustawy CIT i art. 41 ustawy PIT wynikają z faktu, iż pomimo naszych ogromnych starań, składanych wniosków i projektu zmiany ustawy o CIT przekazanego do Ministra Finansów, spółdzielnie nie mają możliwości stosowania tzw. CIT estońskiego (m.in. projekt ustawy złożony przy naszym piśmie z 15 kwietnia 2021 r.). Z tego powodu, przynajmniej brak obowiązku poboru w/w podatku zryczałtowanego pozwoliłby na zatrzymanie kwoty nadwyżki bilansowej przeznaczonej na fundusz udziałowy w równowartości niepobranego podatku PIT i CIT i środki te będą mogły być zaangażowane w rozwój spółdzielni.

Licząc na zrozumienie Pana Ministra w aspekcie wsparcia rozwoju spółdzielni prosimy o uwzględnienie naszych uwag i propozycji.

dr inż. Mieczysław Grodzki
Prezes Zarządu KRS

Przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 lipca 2023 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowego zakresu i sposobów realizacji niektórych zadań ARiMR (Dz.U. poz. 1350), stanowią podstawę prawną do szacowania suszy przez aplikację publiczną oraz powoływania komisji ds. oszacowania szkód powstałych w wyniku suszy, w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu upraw rolnych i zwierząt gospodarskich. Na podstawie tych przepisów - warunkiem ubiegania się o pomoc jest protokół z oszacowania szkód wygenerowany przez aplikację publiczną, a zatem aby uzyskać protokół z oszacowania szkód suszowych należy do 15 października złożyć wniosek o oszacowanie szkód za pośrednictwem publicznej aplikacji.

Producent rolny ma prawo do kilkukrotnego uzupełniania strat w poszczególnych uprawach w miarę ich obejmowania suszą wskazywaną przez System Monitoringu Suszy Rolniczej do czasu potwierdzenia ostatniego zgłoszenia poprzez podpisanie wniosku o oszacowanie strat Profilem Zaufanym. Wniosek o oszacowanie szkód powstałych w wyniku suszy może złożyć każdy producent rolny, który złożył wniosek o przyznanie płatności w rozumieniu przepisów o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego w roku,

Kolejna informacja z Ministerstwa Rolnictwa

Szacowanie strat rolniczych

W odpowiedzi na pismo KRS z dnia 28 lipca br. wiceminister rolnictwa Ryszard Bartosik pismem z dnia 24 sierpnia br. udzielił dalszych wyjaśnień związanych z procedurą szacowania strat rolniczych.

w którym wystąpiła susza i posiada Profil Zaufany tylko jeden raz. Dodatkowo producent rolny może zgłosić (nie jest to obowiązkowe) wystąpienie szkód w terminie umożliwiającym ich oszacowanie przez powołaną przez wojewodę Komisję ds. szacowania strat, nie później niż do dnia 15 września roku wystąpienia szkody.

Komisja składa jeden raport z oszacowania szkód w danym gospodarstwie rolnym za pomocą publicznej aplikacji w terminie 60 dni od dnia oszacowania szkód spowodowanych przez suszę nie później niż do dnia 15 października roku wystąpienia suszy oraz przekazuje uwierzytelniony przez członków komisji wydruk tego raportu wojewodzie właściwemu ze względu na miejsce powstania szkód.

Jednocześnie zgłoszenie przez producenta rolnego wniosku o oszacowanie przez komisję powołaną przez wojewodę

strat w uprawach rolnych spowodowanych przez suszę nie zastępuje złożenia przez tego producenta rolnego wniosku za pośrednictwem publicznej aplikacji, która generuje protokół lub kalkulację z oszacowania szkód.

Przedstawiając powyższe informuję, że na podstawie ww. rozporządzenia Rady Ministrów przewidziane zostało również udzielenie pomocy dla producentów rolnych poszkodowanych w wyniku niekorzystnych zjawisk atmosferycznych, w tym suszy, które wystąpiły w 2023 r.

Termin składania wniosków o pomoc oraz wysokość stawki pomocy, minister właściwy ds. rolnictwa ogłosi w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej obsługującej go urząd, z tym że wysokość tej stawki ogłosi najpóźniej 7 dni przed rozpoczęciem terminu składania wniosków o przyznanie pomocy. □

Projekt nowej ordynacji podatkowej

W Ministerstwie Finansów trwają konsultacje projektu ustawy o zmianie ustawy - Ordynacja podatkowa oraz niektórych innych ustaw. Krajowa Rada Spółdzielcza wyraziła swoją opinię o proponowanych rozwiązaniach.

W piśmie skierowanym w dniu 28 sierpnia br. do Sekretarza Stanu w Ministerstwie Finansów, Artura Sobonia Prezes Zarządu KRS dr inż. Mieczysław Grodzki zgłosił uwagi do niżej wymienionych przepisów:

Krytycznie oceniamy:

- a) **art. 14f § 1 Ordynacji podatkowej**, w którym określono 90-krotne (aktualnie jest 40 zł., a według projektu - na dzień dzisiejszy 3600 zł.) podwyższenie opłaty za wydanie interpretacji indywidualnej podatnikom innym niż osoby fizyczne nie prowadzące działalności gospodarczej. Projektowana zmiana zahamuje dostęp do tej usługi i uczyni Krajową Informację Skarbową zbędną, zwłaszcza, że wysokość tej opłaty dotyczy jednego stanu faktycznego lub zdarzenia przyszłego. Wysokość opłaty spowoduje, że podatników nie będzie stać na złożenie wniosku o interpretację.
- b) **dodany art. 14ba Ordynacji podatkowej** - Naszym zdaniem projektowany przepis nie znajduje uzasadnienia prawnego, ekonomicznego i społecznego oraz świadczy o marnotrawstwie czasu pracy pracowników organu podatkowego oraz podatników. W sytuacji, gdy stan faktyczny oraz przepisy podatkowe nie ulegają zmianie, to jaki jest sens utraty ważności interpretacji indywidualnej po upływie 5 lat od dnia jej wydania - pomimo, że jest ona nadal aktualna?
- c) **art. 68 § 4a Ordynacji podatkowej** przedłużający o rok przedawnienie zobowiązania podatkowego z tytułu

opodatkowania przychodów niezajmujących pokrycia w ujawnionych źródłach lub pochodzących ze źródeł nieujawnionych. Jest on niezgodny z art. 32 Konstytucji RP stanowiącym, że wszyscy są wobec prawa równi i wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne. Ponadto, wydłużenie tego terminu wpłynęłoby destrukcyjnie na pracę organów podatkowych, które w tym zakresie wydają decyzje, co do zasady, w końcowym okresie upływu przedawnienia.

- d) wzrost kary porządkowej określony w **art. 262 § 1 Ordynacji podatkowej** z aktualnej kwoty 3300 zł. do 3,5-krotności minimalnego wynagrodzenia za pracę. Ponad trzykrotny wzrost kary porządkowej jest zbyt rygorystyczny.
- e) **art. 17 projektu ustawy**, który określa utratę ważności interpretacji podatkowych wydanych przed dniem 1 stycznia 2019 r. Jak zauważono w pkt. b, utrata ważności interpretacji, które są nadal aktualne jest nieuzasadniona i krzywdząca podatników, bowiem będą oni zmuszeni wystąpić

po raz kolejny o interpretację i ponosić kolejne wydatki.

Pozytywnie oceniamy:

- a) art. 138c § 5 Ordynacji podatkowej wprowadzający rozszerzenie pełnomocnictwa szczególnego,
- b) skrócenie czasu załatwienia sprawy w postępowaniu uproszczonym do 14 dni (art. 139 § 2),
- c) wprowadzenie instytucji postępowania uproszczonego na wniosek strony - rozdział 11b Ordynacji podatkowej. W tej kwestii proponujemy rozszerzenie tego postępowania również z urzędu, a nie tylko na wniosek strony;
- d) wprowadzenie instytucji WIK w Dziale IVA Ordynacji podatkowej;
- e) zmiany w art. 272 Ordynacji podatkowej w zakresie rozszerzenia czynności sprawdzających;
- f) wprowadzenie instytucji odtwarzania akt określonych w dodanym Dziale VIII B Ordynacji podatkowej.

Mając powyższe na uwadze, wnoszę o zmianę przepisów, które oceniamy negatywnie. □

Wizyta Sekretarza Generalnego COGECA

Chcemy dobrej reprezentacji...

W dniu 20 września br. w „Domu pod Orłami” przedstawiciele Krajowej Rady Spółdzielczej i spółdzielczych związków rewizyjnych spotkali się z Pekką Pesonenem, Sekretarzem Generalnym COGECA - europejskiej organizacji spółdzielczości rolniczej. Robocze spotkanie dotyczyło m.in. członkostwa polskich organizacji spółdzielczych w COGECA.

Obecnie członkami COGECA są Krajowa Rada Izb Rolniczych oraz Federacja Branżowych Związków Producentów Rolnych, które nie są organizacjami spółdzielczymi, reprezentującymi środowisko polskiej spółdzielczości rolniczej. Jeszcze w 2022 roku wniosek o przyjęcie do COGECA zgłosił Krajowy Związek Rewizyjny Rolniczych Spółdzielni Produkcyjnych,

a jego starania wsparło Uchwałą nr 35 z 14 grudnia 2022 r. także Zgromadzenie Ogólne Krajowej Rady Spółdzielczej. Obecne spotkanie miało na celu przedyskutowanie sytuacji związanej z reprezentowaniem polskich spółdzielni, ale także ogólnej sytuacji w polskiej spółdzielczości i rolnictwie. Prezes Zarządu KRS Mieczysław Grodzki przedstawił kondycję poszczególnych branż mówił

też o ich wzajemnej współpracy. Wręczając wizerunek „Domu pod Orłami” podkreślił, że polska spółdzielczość już dziś powinna być obecna w Brukseli, zaprosił także do odwiedzenia Muzeum Historii Spółdzielczości w Polsce. Jak podkreślił Pekka Pesonen, Polska jest w Europie rolniczą potęgą. Jej rolnictwo reprezentuje wysoki poziom, a spółdzielczość mleczarska należy do światowej czołówki. Organizacje rolnicze powinny jednak mówić jednym głosem. □

Minister Rolnictwa chce rozszerzyć listę produktów

Spółdzielnie rolników ekologicznych...

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi planuje poszerzenie listy produktów, ze względu na które mogą być zakładane spółdzielnie rolników. Na liście tej znajdują się produkty regionalne i ekologiczne. W konsultacjach projektu rozporządzenia wzięła udział Krajowa Rada Spółdzielcza.

Listę produktów określa Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 marca 2019 r. w sprawie wykazu produktów lub grup produktów, ze względu na które mogą być zakładane spółdzielnie rolników. Znajdują się na niej kluczowe dla polskiego rolnictwa gałęzie upraw i hodowli, ale także produkcja niszowa (np. hodowla ślimaków, szynszyli i danieli, czy uprawa ziół, konopii i lnu). Nowa kategoria, którą resort rolnictwa zaproponował pod wspólną nazwę „Produkty rolne”, obejmować ma produkty:

- zarejestrowane w Komisji Europejskiej zgodnie z przepisami o rejestracji i ochronie nazw pochodzenia, oznaczeń geograficznych oraz gwarantowanych tradycyjnych specjalności produktów rolnych i środków spożywczych, win lub napojów spirytusowych oraz o produktach tradycyjnych lub
- rolnictwa ekologicznego lub
- wytwarzane w ramach krajowych systemów jakości uznanych na podstawie przepisów o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich albo o PS WPR na lata 2023-2027 i których wymagania są objęte przepisami technicznymi notyfikowanymi Komisji Europejskiej.

Podkreślić należy, że zainteresowanie tworzeniem spółdzielni rolników w oparciu o ustawę z dnia 4 października 2018 r. o spółdzielniach rolników jest nadal bardzo niskie. W rejestrze Krajowej Rady Spółdzielczej figurują zaledwie trzy tego typu podmioty, zarejestrowane w 2022 r. Są to: Spółdzielnia Rolników Lubelska Porzeczką z Klimontowic, Rawicka Spółdzielnia Rolników oraz Spółdzielnia Rolników „Buczynka” z Kuklinowa. □

✓ Spółdzielnia Ogrodnicza Ziemi Sąddeckiej zdobyła I nagrodę za zorganizowanie najlepszego stoiska wystawy „Agropromocja”, która odbyła się w dniach 9-10 września w Starym Sączu. „Agropromocja” to największa w Małopolsce cykliczna, plenerowa wystawa rolnicza, której zadaniem jest promowanie osiągnięć rolnictwa, a także dorobku gospodarczego, dziedzictwa i kultury Małopolski. Na stoisku Spółdzielni można było kupić świeże owoce i warzywa od lokalnych producentów. Spółdzielnia istnieje już ponad 100 lat. Zrzesza 178 członków i zatrudnia blisko 150 pracowników. Prowadzi 30 placówek detalicznych, punkty skupu, magazyny, hurtownie oraz nowoczesną bazę chłodniczą, którą oddała do użytku w 2015 roku. □

Zaproszenie

do udziału w bezpłatnych warsztatach stacjonarnych dotyczących zakładania i funkcjonowania spółdzielni energetycznych

- 09:00 - 09:30** Rejestracja uczestników warsztatu
- 09:30 - 09:45** Otwarcie warsztatu
- 09:45 - 10:45** Spółdzielnie energetyczne jako nowy podmiot na polskim rynku energii
- 10:45 - 11:45** Model spółdzielni energetycznej
- 11:45 - 12:00** Przerwa kawowa
- 12:00 - 13:00** Doświadczenia w zakładaniu spółdzielni energetycznych
- 13:00 - 13:30** Wsparcie finansowe dla spółdzielni energetycznej
- 13:30 - 14:15** Czas na dyskusję / Panel ekspercki
- 14:15 - 14:30** Podsumowanie
- 14:30 - 15:00** Obiad

Krajowy Ośrodek
Wsparcia Rolnictwa

Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa zaprasza do udziału w bezpłatnych warsztatach poświęconych zakładaniu i funkcjonowaniu spółdzielni energetycznych na terenach gmin wiejskich i miejsko-wiejskich.

Szkolenia zostaną zrealizowane w dniach

20, 27 września, 10 października i 7 listopada 2023r.

przez Stowarzyszenie im. prof. Krzysztofa Żmijewskiego w wybranych Ośrodkach Doradztwa Rolniczego:

Minikowo | Karniowice | Wrocław | Płońsk

więcej szczegółów na: www.spoldzielnia-energetyczna.pl

Kalendarium:

- ✓ **1 września** - Jubileusz 70-lecia działalności Spółdzielni Pracy „Meblomet” w Mszanie Dolnej.
- ✓ **2 września** - Festyn z okazji 110-lecia działalności Banku Spółdzielczego w Chodzieży.
- ✓ **2 września** - 39. zjazd rodzinny mieszkańców osiedli spółdzielczych województwa śląskiego. Organizator: Regionalny Związek Rewizyjny Spółdzielczości Mieszkaniowej z siedzibą w Katowicach.
- ✓ **8 września** - Jubileusz 65-lecia Zabrzańkiej Spółdzielni Mieszkaniowej.
- ✓ **8 września** - Jubileusz 65-lecia Otwockiej Spółdzielni Mieszkaniowej.
- ✓ **9-10 września** - XXXI wystawa rolnicza „Agropromocja” w Starym Sączu. Organizator: Małopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Karniowicach.
- ✓ **11 września** - posiedzenie Komisji Spółdzielczości Mieszkaniowej ZO KRS.
- ✓ **19 września** - posiedzenie Komisji Lustracji ZO KRS.
- ✓ **14 września** - posiedzenie Komisji Spółdzielczości Pracy ZO KRS.
- ✓ **18-19 września** - szkolenie dla lustratorów i przedstawicieli organów samorządowych związków rewizyjnych i spółdzielni. Organizator: Krajowa Rada Spółdzielcza.
- ✓ **18 września** - posiedzenie Komisji Spółdzielczości Konsumentów ZO KRS.
- ✓ **19 września** - posiedzenie Komisji Rewizyjnej ZO KRS.
- ✓ **19 września** - posiedzenie Komisji Samorządu Spółdzielczego i Promocji ZO KRS.
- ✓ **19-20 września** - Forum Liderów Banków Spółdzielczych 2023. Hotel Airport Okęcie, organizator: Związek Banków Polskich.
- ✓ **21 września** - posiedzenie Prezydium Zgromadzenia Ogólnego KRS.
- ✓ **20-21 września** - 20. Międzynarodowe Forum Spółdzielczości Mleczarskiej
- ✓ **21 września** - szkolenie „Działalność Rady Nadzorczej Spółdzielni - uprawnienia i odpowiedzialność - aspekty praktyczne”. Organizator: Krajowa Rada Spółdzielcza.
- ✓ **26 września** - szkolenie „Zmiany w podatku VAT po 1 lipca 2023”. Organizator: Krajowa Rada Spółdzielcza.
- ✓ **27-29 września** - Targi Polagra Food-Horeca-Foodtech w Poznaniu

Zmiany dotyczące funkcjonowania SKOK

W kasach będą udziały inwestorskie

21 sierpnia 2023 r. Prezydent podpisał ustawę o Ogónoeuropejskim Indywidualnym Produkcie Emerytalnym. Znalazły się w niej ważne zmiany dotyczące funkcjonowania Spółdzielczych Kas Oszczędnościowo-Kredytowych.

Ustawa poszerza m.in. katalog podmiotów, które będą mogły stać się członkami SKOK o spółki jawne, spółki partnerskie i spółki komandytowe, których wspólnikami są wyłącznie osoby fizyczne będące członkami kasy. Poszerzono także zakres czynności dozwolonych kasom o świadczenie usługi przekazu pieniężnego na rzecz osób innych niż członkowie. Ustawa wprowadziła też nową możliwość dokapitalizowania SKOK-ów poprzez tzw. udziały inwestorskie. Mogą je wносить osoby prawne na podstawie indywidualnej umowy zawartej z daną kasą i przy tym nie muszą być członkami tej kasy. Udziały inwestorskie uprawniają do otrzymania kwot z tytułu podziału nadwyżki bilansowej kasy za dany rok, o

ile kasa spełniać będzie odpowiednie wymogi w zakresie wypłacalności, kondycji finansowej oraz poziomu funduszy własnych. Wartość nominalna udziału inwestorskiego jest równa wartości nominalnej udziału członkowskiego ustalonej w kasie, a objęcie udziału inwestorskiego może nastąpić jedynie w zamian za środki pieniężne. Całkowita wartość udziałów inwestorskich objętych w kasie nie może przekraczać 50 proc. wartości funduszy udziałowego. Zmiany zawarte w Ustawie o OIPE podyktowane zostały koniecznością realizacji postanowień uchwały nr 48/2021 Komitetu Stabilności Finansowej z dnia 19 marca 2021 r. w sprawie rekomendacji dotyczących działań wspierających stabilne funkcjonowanie SKOK. □

Kasa Stefczyka świętuje 30-lecie działalności

Artystyczna inicjatywa SKOK

W 1993 r. w Gdyni powstała Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa im. Franciszka Stefczyka. Początkowo działała na rzecz pracowników sektora morskiego z Trójmiasta i okolic jednak stopniowo, przyłączając pomniejsze SKOK-i, przekształciła się w jedną z największych spółdzielczych instytucji finansowych w Polsce. Z okazji Jubileuszu Kasa zaprosiła wszystkich na wyjątkowe wydarzenie artystyczne.

Z inspiracji SKOK powstało widowisko słowno-muzyczne „Lustra”, do którego muzykę napisał Gedymin Grubba - organista, dyrygent i kompozytor, pomysłodawca dorocznego Międzynarodowego Festiwalu Organowego w Pelplinie. Kanwą utworu stało się życie Stanisława Wyspiańskiego i Franciszka Stefczyka, którzy w swej działalności kierowali się podobnymi zasadami i odwoływali się wartości wspólnotowych i patriotycznych. Dwa koncerty były otwarte dla publiczności, która za pośrednictwem strony internetowej SKOK mogła otrzymać bezpłatne zaproszenia. Prawykonanie utworu odbyło się 29 sierpnia w Filharmonii Częstochowskiej, a dzień później „Lustra” zwieńczyły XXV Międzynarodowy Festiwal Organowy w Katedrze w Pelplinie. Utwór wykonała Orkiestra Filharmonii Częstochowskiej wraz z Chórem Filharmonii Częstochowskiej „Collegium Cantorum”.

Dość należy, że jest to kolejne ważne artystyczne wydarzenie upamiętniające historię SKOK Stefczyka. W 2008 roku z okazji piętnastolecia Kasa sfinansowała wydanie reprintu „Geograficzno-statystycznego atlasu Polski” Eugeniusza Romera. □

Senat odrzucił poprawki sejm i spótdzielcze rozwiązania, które sam wypracował

Spótdzielnie pozostają bez tańszego prądu

W dniu 7 września br. Senat odrzucił projekt nowelizacji ustawy o zasadach udzielania przez Skarb Państwa gwarancji za zobowiązania Narodowej Agencji Bezpieczeństwa Energetycznego (NABE). Proponowane zapisy zmieniały aż 14 aktów prawnych metodą licznych wrzutek. Jeden z nich dotyczył rozwiązań wypracowanych przez Związek Rewizyjny Spótdzielni Mieszkaniowych RP w celu obniżenia kosztów energii zużytej dla utrzymania części wspólnych nieruchomości w spótdzielniach mieszkaniowych.

Z początkiem października br. podmioty wrażliwe, samorządy oraz sektor małych i średnich przedsiębiorstw zostaną objęte niższą maksymalną stawką za energię elektryczną. Zamiast 787 zł za 1000 kWh zapłacą 693 zł za 1000 kWh - a więc tyle, co gospodarstwa domowe. Natomiast spótdzielnie mieszkaniowe i wspólnoty, które w 2022 r. zawarły z przedsiębiorstwami energetycznymi umowy z gwarancją stałej ceny, nie będą mogły skorzystać z tej ochrony dla zmniejszenia kosztów energii przeznaczonej na utrzymanie wind, ogrzanie i oświetlenie części wspólnych nieruchomości itp. Na zaistniałej sytuacji zarobią firmy energetyczne, które nie mają zamiaru skorygować zawartych wcześniej umów na korzyść mieszkańców domów wielorodzinnych.

Związek Rewizyjny Spótdzielni Mieszkaniowych RP intensywnie zabiegał o wprowadzenie w *Ustawie z dnia 7 października 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach służących ochronie odbiorców energii elektrycznej w 2023 roku w związku z sytuacją na rynku energii elektrycznej oraz w Ustawie z dnia 27 października 2022 r. o środkach nadzwyczajnych mających na celu ograniczenie wysokości cen energii elektrycznej oraz wsparcia niektórych odbiorców w 2023 roku zapisów, które zapobiegłyby tej dyskryminacji. W piśmie skierowanym do wszystkich posłów i senatorów podkreślał, że ceny oferowane spótdzielniom przez sprzedawców energii na 2024 r. kształtują się na poziomie 850 zł/MWh, natomiast w 2023 r. przekroczyły 1000 zł/MWh. Nawet stałe ceny wynikające z umów nie powinny pozbawiać spótdzielni mieszkaniowych, wspólnot oraz podmiotów zobowiązanych do za-*

Konferencja prasowa w Senacie RP z udziałem senatora Krzysztofa Kwiatkowskiego, posła Dariusza Wieczorka, przedstawicieli Związku Rewizyjnego Spótdzielni Mieszkaniowych RP oraz spótdzielców.

rzadzania budynkami wielolokalowymi możliwości korzystania z tarcz energetycznych i ustawowej ochrony. Związek zaproponował więc, aby kwota powyżej gwarantowanej ceny 693 zł została objęta tarczą energetyczną. Propozycja zyskała aprobatę i została zgłoszona przez przewodniczącego Senackiej Komisji Ustawodawczej Senatora Krzysztofa Kwiatkowskiego. Senat większością głosów przyjął tę poprawkę. Przeciwno głosowali senatorowie PiS.

16 sierpnia br. w Senacie odbyła się konferencja prasowa pod hasłem „Czy spótdzielcy w Polsce będą płacić niższe rachunki za prąd?”. Wzięli w niej udział senator **Krzysztof Kwiatkowski**, poseł **Dariusz Wieczorek** (Lewica) przedstawiciele Związku Rewizyjnego Spótdzielni Mieszkaniowych RP: Prezes **Jerzy Jankowski** i Radca Prawny **Piotr Pałka** oraz przedstawicielki warszawskich spótdzielni mieszkaniowych. Konferencja odbyła się tuż przed głosowaniem Sejmu nad poprawkami Senatu. Krzysztof Kwiatkowski wyjaśnił, że dzięki proponowanym rozwiązaniom jedno gospodarstwo domowe może zaoszczędzić ok. 1000 zł rocznie na opłatach eksploatacyjnych. - Nie wyobrażam sobie, aby jakkolwiek poseł czy posłanka miała czelność

podnieść rękę przeciwko 11 milionom mieszkańców domów wielorodzinnych - podkreślił. Jerzy Jankowski zwrócił uwagę, że wysokie ceny energii przyczyniają się do wzrostu zadłużenia mieszkańców - sektorze spótdzielczym wynosi dziś ono ponad 2 mld zł. Oznacza to, że średnio każdy członek spótdzielni mieszkaniowej jest zadłużony na 15 600 zł.

Poseł Dariusz Wieczorek stwierdził, że nie byłoby całej dyskusji, gdyby rząd i koncerny energetyczne prowadziły normalną politykę. Nie ma żadnej podstawy do podnoszenia cen energii o 200-300 proc. Jeżeli 70 proc. energii produkowanej w elektrowniach pochodzi z polskiego węgla, to nie można zasłaniać się konfliktem na Ukrainie dla windowania cen i w ten sposób osiągać miliardowe zyski.

Sejm poprawkę jednak odrzucił, ale nie na długo - zaproponowane przez spótdzielców i senatorów rozwiązanie pojawiło się jeszcze tego samego dnia „zaszyte” w rządowym projekcie nowelizacji ustawy o zasadach udzielania przez Skarb Państwa gwarancji za zobowiązania Narodowej Agencji Bezpieczeństwa Energetycznego. Ten sztandarowy projekt Ministerstwa Aktywów Państwowych, zakładający wydzielenie aktywów węglowych ze spółek energetycznych jako państwowego monopolu, ma licznych przeciwników. Senat odrzucił ten projekt w całości, blokując tym samym wszelkie zawarte w nim zmiany innych aktów prawnych - w tym własną poprawkę dotyczącą tańszej energii dla spótdzielni mieszkaniowych, a także rewolucyjną nowelizację Prawa budowlanego, zakładającą zniesienie pozwoleń na budowę domów jednorodzinnych. Spótdzielcy nie ukrywają rozgoryczenia, gdyż w ten sposób zaprzepaszczone zostały ich kilkumiesięczne wysiłki. W dniu 30 sierpnia br. odbyło się ostatnie planowane posiedzenie Sejmu bieżącej kadencji.

Związek Rewizyjny Spótdzielni Mieszkaniowych RP wystąpił do Marszałka i Prezydium Sejmu, a także do przewodniczących klubów parlamentarnych z propozycją zwołania jeszcze jednego posiedzenia Sejmu. Ale członkowie Komisji Spótdzielczości Mieszkaniowej ZO KRS nie mieli złudzeń. - Mamy żal do senatorów - podkreślali z rozgoryczeniem - Mogli przyjąć część poprawek, ale tego nie zrobili. □

Prezes Zarządu Otwockiej Spółdzielni Mieszkaniowej Józef Smorąg (z prawej) z Prezesem Zarządu Krajowej Rady Spółdzielczej Mieczysławem Grodzkim.

Otwocka Spółdzielnia Mieszkaniowa ma 65 lat

Jubileuszowa uroczystość

W dniu 8 września br. w Powiatowym Młodzieżowym Domu Kultury w Otwocku odbyła się jubileuszowa gala z okazji 65-lecia Otwockiej Spółdzielni Mieszkaniowej. Uroczystość zaszczylicili swą obecnością liczni goście.

Jubileuszowa gala zgromadziła grono osób, które są obecnie lub byli w przeszłości związani ze Spółdzielnią: pracownicy i członkowie, przedstawiciele organów samorządowych, firmy i instytucje współpracujące, a także liczni goście m.in.: posłanka **Anita Czerwińska** Wiceminister Rodziny i Polityki Społecznej, **Barbara Socha** Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej, poseł **Piotr Uściński** Wiceminister Rozwoju i Technologii, posłanka **Bożena Żelazowska** oraz posłowie **Dariusz Olszewski** i **Maciej Lasek**. Marszałka Województwa Mazowieckiego reprezentował **Dariusz Grajda** Członek Zarządu Kolei Mazowieckich. Licznie stawili się także samorządowcy: Starosta Otwocki **Krzysztof Szczegielniak**, Przewodnicząca Rady Powiatu Otwockiego **Grażyna Kilbach**, Prezydent Otwocka **Jarosław Margielski**, dwóch wiceprzewodniczących Rady Miasta **Jakub Kosiński** i **Arkadiusz Krzyżanowski**, a także Burmistrz Józefowa **Marek Banaszek** i Sekretarz Gmi-

ny Karczew **Edyta Roslaniec**. Krajową Radę Spółdzielczą reprezentował Prezes Zarządu **Mieczysław Grodzki**.

Jubileusz był okazją nie tylko do podsumowania ostatnich 65 lat, ale również do spojrzenia w przyszłość. Prezes Józef Smorąg nakreślił rys historyczny Otwockiej Spółdzielni Mieszkaniowej, Serdecznie podziękował za wkład i zaangażowanie wszystkim, którzy przyczynili się do jej rozwoju.

Podczas uroczystości wręczono liczne odznaczenia. Prezes Zarządu KRS Mieczysław Grodzki udekorował **Złotą Odznaką Spółdzielczość Polska** Prezesa OSM Józefa Smorąga oraz byłych członków Rady Nadzorczej: Tadeusza Bąka. Sześć osób otrzymało też odznaczenia **Zasłużony Działacz Ruchu Spółdzielczego**. Medale wręczali też przedstawiciele Związku Zawodowego Budowlani. **Medal 130-lecia Ruchu Zawodowego Budowlani** otrzymały osoby działające w Pracowniczej Zakładowej Organizacji Związkowej. W szczególny sposób podziękowali także samorządowcy. W uznaniu zasług w dziedzinie kultury najwyższe odznaczenie Prezydenta Mia-

Przedstawiciele Spółdzielni udekorowani Złotą Odznaką Spółdzielczość Polska

sta Otwocka **Złota Sosienka** otrzymały przedstawicielki klubów osiedlowych OSM Anna Pik i Monika Koc-Dąbała.

Otwocka Spółdzielnia Mieszkaniowa jest największą tego typu spółdzielnią w powiecie otwockim. Zajmuje ponad 60 ha gruntów i zrzesza 6400 członków. Administruje 169 budynkami mieszkalnymi, pod swoją opieką posiada także 20 wspólnot mieszkaniowych. Zasoby Spółdzielni to 5612 lokali mieszkalnych o łącznej powierzchni 260 040 m², a także 17 budynków usługowych i 125 lokali usługowych. □

✓ **Bank Spółdzielczy w Dobrzenu Wielkim (woj. opolskie) świętuje 25-lecie swojej działalności.** Od 1998 roku działa w Dobrzenu Wielkim jako następcą prawnym Banku Spółdzielczego w Chróścicach, którego historia sięga 1950 roku. Poza centralą w Dobrzenu Wielkim, klienci obsługiwani są także w oddziałach w Popielowie i w Opolu oraz w punktach obsługi w Chróścicach i Opolu-Czarnowąsach.

Jubileuszowe uroczystości odbywały się dwuetapowo. W dniu 25 sierpnia w Gminnym Ośrodku Kultury miała miejsce oficjalna uroczystość z udziałem przedstawicieli zrzeszenia Banku BPS, Krajowego Związku Banków Spółdzielczych, samorządowców oraz członków i sympatyków Banku. Prezes **Mariusz Jabłoński** wraz z Przewodniczącą Rady Nadzorczej **Haliną Stanisławiszyn** odznaczyli zasłużonych pracowników oraz długoletnich strategicznych klientów BS. **Artur Adamczyk** stojący na czele zrzeszenia BPS oraz **Jan Grzesiek** Wiceprezes KZBS uhonorowali Bank Spółdzielczy w Dobrzenu Wielkim Złotym Medalem KZBS im. Franciszka Stefczyka za Zasługi dla Bankowości Spółdzielczej.

Dwa dni później, w sobotę 27 sierpnia Bank zaprosił do zabawy mieszkańców organizując festyn obfitujący w liczne atrakcje: konkursy, pokazy cyrkowców, występy zespołów (gwiazdą wieczoru był zespół „Golden Life”) dyskotekę. Uczestnicy mogli też obejrzeć pokaz kulinarny w wykonaniu Mateusza Krojenki, finalisty programu Masterchef. □

Prezes Mariusz Jabłoński i Przewodnicząca RN Halina Stanisławiszyn ze Złotym Medalem KZBS im. Franciszka Stefczyka za Zasługi dla Bankowości Spółdzielczej oraz Jan Grzesiek (KZBS) i Artur Adamczyk (Bank BPS).

✓ **8 września br. w Teatrze Nowym w Zabrze jubileusz 65-lecia zorganizowała Zabrzańska Spółdzielnia Mieszkaniowa** (o jej działalności pisaliśmy w sierpniowym wydaniu „TP”). Podczas spotkania pogratulowano Spółdzielni wdrożenia nowoczesnych technologii: przedstawiciele Śląskiej Izby Budownictwa wraz z Prezydentem Miasta Zabrze **Marią Mańką-Szulik** przekazali na ręce Prezes **Teresie Krzysztof-Rybieckiej** tytuł *Ambasador nowoczesnych technologii*. 18 osób otrzymało *Medale za Długoletnią Służbę* od wojewody śląskiego **Jarosława Wieczorka**, a Przewodniczący ZO KRS **Jerzy Jankowski** wręczył *Złote Odznaki Spółdzielczość Polska* i *Zasłużony Działacz Ruchu Spółdzielczego*. □

W związku z przygotowaniem do VII Kongresu Spółdzielczości zapraszamy przedstawicieli spółdzielni

na

ZJAZDY PRZEDKONGRESOWE

które odbędą się w Warszawie:

16.10.2023 r. - zjazd przedkongresowy przedstawicieli **SPÓŁDZIELCZYCH GRUP PRODUCENTÓW ROLNYCH I ORGANIZACJI PRODUCENTÓW**

20.10.2023 r. - zjazd przedkongresowy przedstawicieli **SPÓŁDZIELNI KÓŁEK ROLNICZYCH**

30.10.2023 r. - zjazd przedkongresowy przedstawicieli **SPÓŁDZIELNI SOCJALNYCH**

Spółdzielnie zainteresowane udziałem Przedstawiciela w Zjeździe, które nie dokonały jeszcze zgłoszenia swojego Przedstawiciela, prosimy o przesłanie do KRS najpóźniej **do dnia 27 września br.** oryginału uchwały w sprawie wyboru Przedstawiciela na Zjazd Przedkongresowy.

Szczegółowe informacje formalno-organizacyjne dostępne są na stronie krs.org.pl

✓ Uniwersytet Rzeszowski we współpracy z Krajową Radą Spółdzielczą uruchamia pierwszą edycję

studiów podyplomowych „Lustracja w organizacjach spółdzielczych”. Są one adresowane do osób pragnących nabyć uprawnienia lustratora w organizacjach spółdzielczych różnych branż (spółdzielnie mieszkaniowe, rolnicze, rzemiosła, inwalidów, socjalne, pracy etc.). Studia potrwają dwa semestry, a w ich programie znajdują się zarówno zagadnienia ogólnospółdzielcze, jak i branżowe, a także moduły dotyczące gospodarki i sprawozdawczości finansowej spółdzielni, procesu inwestycyjnego oraz remontów w świetle ustawy Prawo budowlane, kodeksu pracy, a nawet komunikacji interpersonalnej w pracy lustratora. Zajęcia będą przeprowadzane zarówno w formie stacjonarnej, jak i online. Kierownikiem studiów jest **dr Lidia Kaliszczak**. Rekrutację prowadzi Uniwersytet Rzeszowski za pośrednictwem strony internetowej: podyplomowe.ur.edu.pl

39. Rodzinny Zjazd Mieszkańców Osiedli Spółdzielczych Województwa Śląskiego

Koordinatorem i głównym organizatorem Zjazdu jest Regionalny Związek Rewizyjny Spółdzielni Mieszkaniowych w Katowicach. Zapisy przyjmowano już od czerwca br. i okazało się, że pomimo długiej przerwy organizacyjnej zainteresowanie zjazdami wciąż jest duże. W tym roku we wspólnej wędrowce wzięło udział ponad 1100 osób. Największą drużynę liczącą 139 uczestników wystawiła Spółdzielnia Mieszkaniowa w Żorach.

Impreza od 39 lat ma stały scenariusz: poszczególne grupy mieszkańców wyjeżdżają ze swoich osiedli autokarami pod opieką przewodników, by po przebyciu atrakcyjnej pieszej trasy turystycznej na Jurze spotkać się w Podlesicach na wspólnym pikniku z ciepłym posiłkiem, tańcami i konkursami. W tym roku na mecie w Hotelu Ostaniec czekały na nich liczne atrakcje m.in. ciepły posiłek, muzyka taneczna oraz pokazy rycerskie, które zorganizowało Bytomskie Stowarzyszenie Rekonstrukcji Historycznej Leo Corde. Na mecie wręczane zostały dyplomy dla uczestniczących spółdzielni i pamiątkowe gadżety, uhonorowani zostali także najstarszy i najmłodszy uczestnik Zjazdu.

- Złazy wciąż cieszą się zainteresowaniem - mówi **Joanna Koch-Kubas** Prezes Zarządu RZRSM w Katowicach. - Choć ich pomysłodawczyni Nela Szlompke z racji wieku nie jest już w

Spółdzielcy na jurajskich szlakach

W dniu 2 września br. po trzyletniej przerwie spowodowanej pandemią mieszkańcy śląskich osiedli znów wyruszyli na pieszą wędrowkę. Rodzinny Zjazd Mieszkańców Osiedli Spółdzielczych Województwa Śląskiego odbył się po raz 39. i wzięło w nim udział 17 spółdzielni mieszkaniowych. Imprezę zapoczątkowało małżeństwo wybitnych krajoznawców i działaczy PTTK, Nela i Tytus Szlompkowie - od kilku lat Zjazd organizowany jest pod ich imieniem.

stanie sama wędrować po Jurze, jej rolę przejęła obecnie **Barbara Koniczna**, która przez lata pracowała w Spółdzielni Mieszkaniowej „Oskadr” w Tychach a dziś jest kierownikiem Zjazdu. W organizację włączył się także marszałek woj. śląskiego, który ufundował nagrody i pamiątki dla uczestników imprezy. □

Spółdzielnie w rozwoju społecznym

Przedstawiono w nim kluczowe polityki i działania mogące być podjęte przez państwa członkowskie by pomóc spółdzielniom w wykorzystaniu ich pełnego potencjału w realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju (SDG), w tym poprzez zapewnianie godnych miejsc pracy, wspieranie eliminacji ubóstwa i promowanie zrównoważonego rozwoju środowiska. Dokument zostanie przedłożony 78. Sesji Zgromadzenia Ogólnego ONZ, która właśnie (w dniu 18 września 2023 r.) rozpoczyna obrady, a powinien on stać się podstawą przyjęcia nowej rezolucji w sprawie spółdzielni w rozwoju społecznym.

W raporcie Sekretarz Generalny ONZ wyraża uznanie dla spółdzielni za promowanie zrównoważonego rozwoju w trzech wymiarach: rozwoju społecznego, rozwoju gospodarczego i ochrony środowiska. Przyczyniają się one do *włączenia społecznego oraz eliminacji ubóstwa i głodu* - przypomina raport. *Ale zarazem, chociaż państwa członkowskie uznały spółdzielnie za kluczowych partnerów w działaniach na rzecz zrównoważonego rozwoju, nadal odgrywają one stosunkowo niewielką rolę w ogólnej polityce i praktyce gospodarczej i społecznej, w porównaniu z ich ogromnym potencjalnym wkładem.*

„Ekosystem” przedsiębiorczości spółdzielczej, opisany przez ONZ w raporcie, obejmuje 5 kluczowych elementów:

- Otoczenie polityczne i prawne,
- Edukacja i budowanie potencjału,
- Kultura spółdzielczego działania,
- Finansowanie,
- Budowanie sieci i partnerstw.

Jako przykłady ekosystemów spółdzielczych, które odniosły sukces, raport zawiera dwa studia przypadków, które obejmują wszystkie kluczowe elementy: ugrupowanie spółdzielni pracy Korporacja Mondragon w Hiszpanii i ruch kibucowy w Izraelu. *Konieczne jest zrozumienie specyfiki ekosystemu alternatywnych rodzajów przedsiębiorstw i opracowanie strategii, w jaki sposób i za pomocą jakich mechanizmów można je wzmocnić na poziomie politycznym i przynieść większe korzyści ich społecznościom - stwierdza raport.*

W raporcie wybite zostały 4 kluczowe zalecenia dla państw członkowskich dotyczące tego, jak wspierać i wzmocniać spółdzielnie jako odnoszące sukcesy przedsiębiorstwa biznesowe, aby zwią-

Opublikowany niedawno został raport za rok 2023 Sekretarza Generalnego ONZ Antonio Guterresa „Spółdzielnie w rozwoju społecznym”. Jest on następstwem rezolucji nr 76/135 Zgromadzenia Ogólnego ONZ z 2021 r., która zobowiązywała Sekretarza Generalnego do przygotowania takiego właśnie raportu.

zyć ich zdolność do wspierania zrównoważonego rozwoju oraz poprawy dobrobytu gospodarczego i społecznego:

- Wykorzystanie podejścia „ekosystemu przedsiębiorczości”, a także wsparcie dla dalszych badań w celu zbudowania solidnych podstaw dla polityk opartych o udokumentowane przesłanki;
- Gromadzenie kompleksowych i porównywalnych w skali międzynarodowej danych na temat roli przedsiębiorstw spółdzielczych w rozwoju gospodarczym i społecznym oraz we wdrażaniu celów zrównoważonego rozwoju;
- Włączenie spółdzielni do krajowych planów rozwoju i procesów sprawozdawczych dotyczących celów zrównoważonego rozwoju, do krajowych konsultacji w sprawie polityki społecznej i gospodarczej oraz do dobrowolnych krajowych przeglądów przedkładanych na dorocznym tzw. forum politycznym wysokiego szczebla ONZ w sprawie zrównoważonego rozwoju;
- Zapewnienie analizy polityki, wsparcia technicznego i pomocy w budowaniu potencjału w celu promowania ciągłego rozwoju spółdzielni na rzecz osiągnięcia zrównoważonego rozwoju.

Raport jest wynikiem dyskusji podczas posiedzenia grupy ekspertów na temat spółdzielni w rozwoju społecznym, które zostało zorganizowane przez Departament Spraw Gospodarczych i Społecznych ONZ w maju, a w którym uczestniczyli przedstawiciele MZS. Eksperti reprezentowali różne dziedziny, byli wśród nich naukowcy ze środowisk akademickich oraz praktycy z ruchu spółdzielczego i agend rządowych odpowiedzialnych za spółdzielnie.

Warto pamiętać, że ONZ od dawna postrzega ruch spółdzielczy jako kluczowego partnera we wzmacnianiu rozwoju społecznego, a spółdzielnie jako przedsiębiorstwa doskonale nadające się do realizacji celów zrównoważonego rozwoju. Zgromadzenie Ogólne ONZ przyjmuje rezolucje dotyczące spółdzielni w rozwoju społecznym od lat 50., początkowo w różnych odstępach czasu, a od 1992 r. regularnie co 2 lata. W następstwie tych rezolucji Sekretarz Generalny ONZ zobowiązany jest przygotowywać raporty wskazujące w jakim stopniu zostały wprowadzone w życie zalecenia kolejnych rezolucji.

W poprzednim raporcie opublikowanym w 2021 r. Sekretarz Generalny ONZ uznał znaczenie spółdzielni jako kluczowych podmiotów gospodarczych i społecznych w globalnej strategii odbudowy po pandemii COVID-19. Niedawno zaś, w kwietniu 2023 r., ONZ przyjęła pierwszą w historii rezolucję w sprawie promowania gospodarki społecznej i solidarnej na rzecz zrównoważonego rozwoju, co odnosi się również do spółdzielni jako ważnego filara ekonomii społecznej.

Opublikowanie raportu zostało dobrze przyjęte przez międzynarodowe organizacje spółdzielcze. Prezydent MZS Ariel Guarco oświadczył: *Organizacja Narodów Zjednoczonych coraz częściej uznaje nasz model biznesowy za kluczowego gracza w dążeniu do osiągnięcia Celów Zrównoważonego Rozwoju. To nie przypadek; jest to wynik integracji i siły, jaką demonstrujemy w każdej społeczności, aby odpowiedzieć na główne wyzwania współczesnego świata. Mamy nadzieję, że ten apel Sekretarza Generalnego ONZ do rządów pozwoli nam kontynuować konsolidację paradygmatu spółdzielczego w każdym kraju, w każdym regionie i na poziomie globalnym. Narody świata i środowisko pilnie potrzebują wzmocnienia systemu stosunków gospodarczych, które zapewnią dobrobyt, sprawiedliwość, demokrację i pokój.*

dr Adam Piechowski

Reakcje spółdzielców na zapowiadany przez Premiera program „Przyjazne osiedle”

Rząd nie zna spółdzielczości, ale chce ją poprawiać

Na konferencji prasowej, która odbyła się 4 września br. na terenie osiedla Niebrów w Tomaszowie Mazowieckim Premier Mateusz Morawiecki ogłosił program „Przyjazne Osiedle”. Ma on być „filarem” programu wyborczego PiS i obejmować kompleksową modernizację osiedli mieszkaniowych wybudowanych w technologii wielkiej płyty. Problem w tym, że 80 proc. budynków spółdzielczych jest już ocieplonych, a pieniądze z KPO - które mogłyby posłużyć dalszej rewitalizacji osiedli - wciąż pozostają zablokowane.

Prezes Rady Ministrów Mateusz Morawiecki na tle bloku zarządzanego przez Spółdzielnię Mieszkaniową „Przodownik” w Tomaszowie Mazowieckim

Za tło dla wystąpienia Mateusza Morawieckiego posłużył 11 piętrowy blok na osiedlu Niebrów, choć na temat administrującej nim Spółdzielni Mieszkaniowej „Przodownik” nie padło ani słowo. Blok miał jedynie ilustrować przyjętą przez autorów tezę, że jakość życia ludzi mieszkających w „blokowskich” jest niska. Bijąc się w piersi Premier objaśniał że skończy z Polską „B i C” poprzez podejmowanie działań takich jak:

- dobudowanie wind w budynkach, które ich nie posiadają, w tym w blokach 3-4 kondygnacyjnych,
- budowa miejsc parkingowych i garaży,
- termomodernizacja,
- wymiana w miarę potrzeb instalacji: gazowych, wodno-kanalizacyjnych i elektrycznych,
- montaż fotowoltaiki na dachach,
- poprawa akustyki budynków,
- tworzenie placów zabaw i terenów zielonych.

W ulotce reklamowej PiS dodatkowo pojawił się punkt „Niższe czynsze”.

Jak podkreślił Premier, koszt programu szacowany jest na minimum 5 miliardów zł i to tylko w pierwszym roku jego wprowadzenia, a całość miałaby trwać co naj-

miej 10 lat. Wymienił także ogólne sposoby finansowania - ze środków budżetu państwa, funduszy unijnych, pieniędzy samorządowych, a także spółdzielczych. Operatorem „Przyjaznego osiedla” miałby być Bank Gospodarstwa Krajowego. - Mechanizm finansowania jest sprawdzony, a zresztą realizowaliśmy już znacznie większe programy niż ten, który zaanonsowałem - podkreślił Mateusz Morawiecki.

Programowi towarzyszy spot informacyjny, w którym pojawia się sformułowanie „Koniec z dziadostwem i drzwiami sklejonymi taśmą samoprzylepną”.

Przedstawiciele spółdzielni zebrani na posiedzeniu Komisji Spółdzielczości Mieszkaniowej ZO KRS w dniu 11 września br. nie chcieli komentować wystąpienia Premiera. W dyskusji na temat bieżących spraw padły natomiast stwierdzenia, że ogłoszenie programu „Przyjazne osiedle” świadczy o tym, że rząd i politycy nie mają pojęcia o tym, co dzieje się w spółdzielczości. Gdyby w ogóle brali pod uwagę potencjał i możliwości spółdzielni mieszkaniowych oraz znali ich potrzeby, nie byłoby takiego programu. Spółdzielczość pomimo ogromnych nakładów, jakie ponosi na utrzymanie

swych zasobów wciąż jest źle postrzegana, co jednocześnie nie przeszkadza politykom instrumentalnie wykorzystywać ją dla własnych celów. I choć rząd nie potrafi stworzyć żadnej sensownej polityki mieszkaniowej, utrwała negatywne opinie na temat spółdzielczości - czego przykładem jest wystąpienie Premiera. Nie mówi się natomiast nic o jej osiągnięciach, ani nie promuje taniego budownictwa spółdzielczego. - Nikt nas nie zapytał jak to możliwe, że SM w Bielawie buduje mieszkania za ok. 4 tys. zł za metr - podkreślił Jerzy Jankowski. - Akceptuje się za to 18 tys. od dewelopera. Nie ma w tym żadnej polityki mieszkaniowej państwa, jest tylko próba dotarcia do kolejnych grup społecznych, aby poszły na głosowanie.

Zapyaliśmy kilku spółdzielców, co sądzą na temat programu „Przyjazne osiedle”.

Mieczysław Grodzki - Prezes Zarządu Krajowej Rady Spółdzielczej

- To wspaniała wiadomość, że Rząd dostrzegł potrzeby mieszkańców osiedli z wielkiej płyty i chce poprawić warunki ich zamieszkiwania. Na to czekają m.in. spółdzielnie mieszkaniowe - notorycznie niedofinansowane, borykające się z zadłużeniem, wewnętrznymi konfliktami typowymi dla zbiorowych społeczności oraz niechęcią podsycaną przez polityków i media. Jednakże sformułowania użyte przez Premiera nie zmniejszą tej niechęci, wręcz przeciwnie. Wskazanie palcem osiedli z wielkiej płyty wraz z nadaniem im etykiетки „Polska B” uważam za niedopuszczalne i obraźliwe dla mieszkańców, a przede wszystkim dla zarządców i administratorów, którzy od dziesięcioleci dbają o ich utrzymanie i starają się zapewnić jak najwyższe standardy zamieszkiwania. Kto jak kto, ale to właśnie spółdzielczość mieszkaniowa od dziesięcioleci realizuje program termomodernizacji, dba o tereny zielone i infrastrukturę osiedlową, której próżno szukać w powstających współcześnie zamkniętych osiedlach deweloperskich, stawianych w wypowiedziach polityków za wzór tylko dlatego, że są nowocześnie. Mam nadzieję, że ten niefortunny przekaz nie przyczyni się do utrwalania negatywnych postaw wobec zarządów spółdzielni mieszkaniowych, które tymi osiedlami administrują, a nowy program rządowy będzie dla nich szansą na pozyskanie środków finansowych na inwestycje i remonty.

Treść spotu reklamowego zapowiadającego nowy program PiS „Przyjazne osiedla”

Prezes Rady Ministrów, Mateusz Morawiecki: - Na osiedlach z wielkiej płyty, takich jak to, mieszka ponad 8 mln. Polaków. Cała Polska powinna być przyjazna dla ludzi. Nie chcemy lepszych i gorszych dzielnic. Chcemy aby mieszkańcy tych osiedli mieli jak najlepszy standard życia i mieszkania. Nie chcieliśmy podziały na Polskę A i Polskę B i sporo tu zrobiliśmy. Teraz chcemy jak najwyższego poziomu życia dla ludzi mieszkających w osiedlach z wielkiej płyty. Nasz program musi oznaczać przełom dla mieszkańców tych osiedli. Rewitalizacja tysięcy bloków, nowa termoizolacja, nowoczesne windy, nowe parki i miejsca odpoczynku dla rodzin. Koniec z dziadostwem i drzwiami sklejonymi taśmą samoprzylepną! Tylko rząd PiS zrealizuje tak ambitny projekt.

Jerzy Jankowski - Prezes Zarządu Związku Rewizyjnego Spółdzielni Mieszkaniowych RP

- Program, o którym mówi Pan Mateusz Morawiecki zakłada, że ponad 8 milionów Polaków mieszka w dziadostwie, ale rząd z tym skończy budując parkingi, windy, ekrany akustyczne itp. Być może Pan Premier nie pamięta, że do 1990 r. na usuwanie wad technologicznych w budynkach wielorodzinnych były dotacje budżetowe, ale od nich odstąpiono. Jedynym wsparciem dla nas stał się funkcjonujący od 1999 r. program termomodernizacji, który nagradza premią termomodernizacyjną inwestycje w budynkach wielorodzinnych mające na celu oszczędność energii cieplnej. Program ten obsługiwany jest przez Fundusz Termomodernizacji i Remontów BGK, który pokrywa 1/5 środków kredytu na cele termomodernizacyjne. Spółdzielnie i wspólnoty muszą jednak posiadać środki własne i zdolność kredytową, aby móc w ogóle ubiegać się o taki kredyt. Mimo to 80 proc. z ok. 3 mln. mieszkań należących do spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych zostało już ocieplonych.

W 2022 r. Sejm przyjął ustawę, której celem jest poprawa efektywności energetycznej wielorodzinnych budynków mieszkalnych dla rodzin o niskich, średnich i umiarkowanych dochodach. Na realizację tego programu przewidziano 850 mln., które w ramach grantów mają trafić m.in. do spółdzielni i pokryć nawet połowę kosztów fotowoltaiki i innych instalacji z wykorzystaniem OZE. Wszystkie te inwestycje powstaną w ramach krajowej długoterminowej strategii renowacji budynków, którą rząd

przedłożył Komisji Europejskiej w lutym 2022 r. Problem w tym, że warunkiem uruchomienia środków unijnych na ten cel jest przyjęcie Krajowego Planu Odbudowy. A że nie widać szans na odblokowanie KPO. Mam więc wielkie wątpliwości, czy rzeczywiście rząd znajdzie środki na poprawę warunków życia mieszkańców „wielkiej płyty”. Program „Przyjazne osiedle” na razie jest jedynie hasłem wyborczym PiS nie popartym żadnymi konkretnymi.

Jan Nowakowski - Prezes Zarządu Spółdzielni Mieszkaniowej „Przodownik” w Tomaszowie Mazowieckim

- Zarząd Spółdzielni Mieszkaniowej „Przodownik” nie został powiadomiony o miejscu i terminie ogłoszenia programu „Przyjazne osiedle”. Przedstawiciele Spółdzielni nie uczestniczyli więc w prezentacji programu. Dowiedzieliśmy się o tym dopiero po konferencji.

Wykorzystanie administrowanych przez nas budynków za tło dla prezentacji programu może prowadzić do błędnych wniosków, że nasze obiekty wymagają pilnych i gruntownych działań modernizacyjnych. Tymczasem nasza Spółdzielnia - jak zdecydowana większość spółdzielni mieszkaniowych w naszym kraju - ma już podstawowy etap termomodernizacji za sobą. Termomodernizację rozpoczęliśmy ok. 30 lat temu i mamy docieplone wszystkie budynki. Zmodernizowane są także wszystkie węzły cieplne wraz z automatyką pogodową i systemem *LeanHeat Monitoring* monitorującym parametry pracy węzłów. Kontynuujemy nadal pra-

ce termomodernizacyjne - ze względu na zmieniające się wymogi prawne w tym zakresie, jak i w oparciu o zwykłą gospodarską logikę, że ogólnie rozumianą energię należy oszczędzać. Z całym zakresem prowadzonych przez nas prac można zapoznać się na naszej stronie internetowej: www.smpzodownik.pl w zakładce „EKO-Przodownik”.

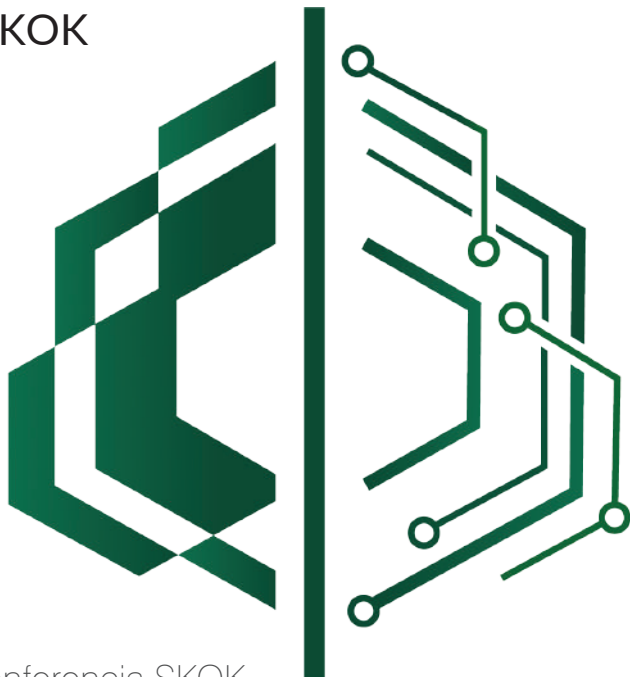
Wspominam o tym, ponieważ stoję na stanowisku, że każdy program powinien mieć swój kontekst, swoje odniesienie - również i program „Przyjazne osiedle”. Trudno mi komentować program ogłoszony na półtora miesiąca przed wyborami. Rozbudza on nadzieje, budzi różnicowane emocje, ale nie odnosi się do stanu faktycznego. Pozwolę sobie również nie komentować przebiegu kampanii towarzyszącej temu programowi.

Zbigniew Gawron - Prezes Zarządu Spółdzielni Budowlano-Mieszkaniowej „Zachód” Warszawie

- Nasza spółdzielnia już 5 lat temu zadbała o tańszą energię. Skorzystaliśmy z dotacji oferowanej przez samorząd m.st. Warszawy i uzyskaliśmy dopłaty w wysokości 15 tys. zł na każdy budynek. Wszystkie 16 naszych bloków zostało wyposażonych w instalacje fotowoltaiczne, które produkują prąd na potrzeby powierzchni wspólnych oraz urządzeń technicznych. Nadmiar energii odprowadzamy do sieci, by w ciągu roku móc z niej korzystać, dzięki temu za 2022 rok zwróciliśmy mieszkańcom część nadpłaconych środków. Natomiast przez pierwsze półrocze 2023 r. wykorzystaliśmy dopiero ok. 15 proc. energii. Nie rozumiem, o co chodzi w sformułowaniu „Przyjazne osiedle”. Budynek mieszkalny musi mieć określoną sprawność techniczną i zdecydowana większość zasobów spółdzielczych ją posiada.

Andrzej Rogiński - dziennikarz, członek Komitetu Domowego SBM „Stokłoty” w Warszawie

- W dziesiątkach spółdzielni mieszkaniowych, które znam w całej Polsce bloki zostały już dawno doprowadzone do dobrego stanu technicznego. Są ocieplone, mają wymienione instalacje. Owszem, wiele budynków wymaga jeszcze zabiegów remontowych, ale spółdzielcy realizują je z własnych pieniędzy, zgromadzonych na funduszu remontowym. Zamiast wygadywać takie rzeczy niech Pan Premier lepiej zabierze się wreszcie za uregulowanie prawa do gruntów, na których posadowione są budynki spółdzielcze. Bo brak prawa własności jest dla nas przeszkodą w pozyskiwaniu środków kredytowych, co w rezultacie blokuje remonty i inwestycje. **opr. KZ**

XXXI Konferencja SKOK

SKOK w nową dekadę

Pod takim hasłem odbędzie się 5 października br. w Katowicach XXXI Konferencja SKOK. Spółdzielcze Kasy Oszczędnościowo-Kredytowe często postrzegane są jako instytucje mocno zakorzenione w tradycji. Duża w tym zasługa samych SKOK-ów, które nie obawiają się otwarcie mówić o swoim przywiązaniu do wartości ważnych dla wielu Polek i Polaków. Postrzeganie kas jako instytucji patrzących tylko w przeszłość jest jednak dużym błędem.

Rozwój elektronicznych kanałów dostępu do usług finansowych, wdrażanie nowoczesnych metod płatności przez internet, wykorzystanie mediów społecznościowych do komunikacji z członkami, czy wreszcie rozszerzanie oferty o produkty dedykowane młodym ludziom - takie jak Karta Dla Młodzieży - to wszystko pokazuje, iż spółdzielcze kasy wiele uwagi poświęcają przyszłości.

Kolejnym na to dowodem jest, mająca odbyć się 5 października w Katowicach, XXXI Konferencja SKOK organizowana pod hasłem „SKOK w nową dekadę”.

Osobom mniej zorientowanym w historii SKOK-ów takie hasło może wydawać się dziwne. Wszak nowa dekada rozpoczęła się w roku 2020-tym. Warto więc w tym miejscu przypomnieć, iż sektor SKOK obchodził w zeszłym roku 30-tą rocznicę swojego istnienia. Rok 2023 jest zatem dla nich pierwszym rokiem nowej dekady, na co wskazuje też numer zawarty w nazwie konferencji.

Rocznice są zazwyczaj okazją dla podsumowań. Podsumowania zaś mają największą wartość wtedy, gdy stają się

punktem wyjścia dla planów na przyszłość i nad tymi planami właśnie pracować będą uczestnicy zbliżającej się konferencji.

Wśród zaproszonych gości największą grupę stanowić będą ci, którzy na rozwój SKOK-ów mają na co dzień największy wpływ, a więc ich pracownicy. To dzięki ich wiedzy, umiejętnościom i zaangażowaniu kasy są w stanie konkurować z bankami, nierzadko będącymi częścią wielkich, międzynarodowych korporacji.

SKOK-i tworzone są jednak przede wszystkim przez swoich członków. Szczególnie tych, którzy aktywnie angażują się w ich funkcjonowanie i rozwój. Ci ludzie zatem również stanowić będą istotną część grupy, zaproszonej na konferencję. Na co dzień należący do różnych środowisk, reprezentujący różne zawody i grupy społeczne, tego dnia poświęcą swój czas budowaniu przyszłości łączącego ich ruchu spółdzielczego.

Pomimo polskiego charakteru SKOK-ów stanowią one część ogólnosiwiatowego ruchu unii kredytowych, dlatego wśród zaproszonych gości nie mogło zabraknąć również tych z zagranicy. Wy-

mienić tu można choćby przedstawicieli amerykańskich, brytyjskich i irlandzkich *credit unions*.

Skoro już o kwestiach międzynarodowych mowa, nie da się oczywiście pominąć dramatu rozgrywającego się za naszą wschodnią granicą. Bestialska i zbrodnicza agresja rosyjska na Ukrainę dotyka, mniej lub bardziej bezpośrednio, wielu dziedzin naszego życia. Polskie spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe nie pozostają obojętne na ciężki los swoich ukraińskich odpowiedników i ich członków, starając się służyć im wsparciem. Praktycznym wyrazem tego wsparcia są działania realizowane przez Fundację Unii Kredytowych „Via Stella”. Na XXXI Konferencji SKOK znajdzie się natomiast miejsce na mniej wymierne, ale nie mniej istotne jego formy. W trakcie wydarzenia uhonorowane zostaną najważniejszą nagrodą systemu SKOK - „Feniksem”, dwie organizacje zrzeszające ukraińskie unie kredytowe.

Myśląc o sytuacji na Ukrainie wielu z nas przychodzi na myśl przede wszystkim uchodźcy, którzy szukając bezpieczeństwa przybyli do Polski lub do innych krajów oraz ci, którzy pozostali w swoich domach starając się przetrwać w nich okropności wojny. Ukraińska rzeczywistość to jednak również ogromna rzesza uchodźców wewnętrznych, którzy wygnani ze wschodnich terenów kraju przenieśli się do jego zachodniej części. Takie osoby, podobnie jak zagraniczni uchodźcy, również muszą odbudowywać swoje życie, zarówno w aspekcie osobistym, jak i zawodowym. Dla wielu z nich byłoby to niemożliwe lub znacznie utrudnione bez wsparcia otrzymanego od ukraińskich odpowiedników SKOK-ów.

Wracając jednak do polskich SKOK, rzeczywistość początku czwartej dekady ich funkcjonowania stawia przed nimi, podobnie zresztą jak przed nami wszystkimi, ogromne wyzwania. Inflacja, zmiany stóp procentowych oraz rosnąca presja konkurencyjne ze strony banków komercyjnych powodują, iż spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe muszą nieustannie doskonalić swoje metody działania oraz szukać coraz to nowych sposobów, by jeszcze lepiej służyć swoim członkom.

Życzymy zatem SKOK-om, aby jak najowocniej wykorzystały możliwość bezpośredniego spotkania na forum XXXI Konferencji oraz by spotkanie to stało się kolejnym kamieniem milowym na drodze ich rozwoju. □

Jubileusz 70-lecia działalności Spółdzielni Pracy „Meblomet” w Mszanie Dolnej

W uroczystości wzięli udział członkowie, pracownicy i kontrahenci Spółdzielni, a także przedstawiciele Związku Lustracyjnego Spółdzielni, w którym „Meblomet” jest zrzeszony. Powitała ich Prezes **Iwona Potaczek**, która podziękowała wszystkim za zaangażowanie w tworzenie i rozwijanie wspólnego przedsiębiorstwa. 17 pracowników, którzy w „Meblomecie” pracują już ponad 40 lat otrzymało gratulacje i symboliczne prezenty, a brązowe odznaki „Zasłużony dla Spółdzielczości Pracy” wręczyli przedstawiciele ZLSP - Prezes Zarządu Związku **Janusz Paszkowski** i Sekretarz Rady Nadzorczej **Anna Bulka**. Spółdzielnia została także uhonorowana medalem Stanisława Staszica upamiętniającym 200-lecie ruchu spółdzielczego w Polsce.

Spółdzielnia Pracy „Meblomet” działa dziś przede wszystkim na rzecz kontrahentów, z którymi prowadzi stałą współpracę w zakresie produkcji konstrukcji metalowych, stelaży do mebli i innych elementów. Od 2016 roku jest też aktywna na rynku plenerowych urządzeń sportowych, a jej siłownie są dystrybuowane w Czechach, Słowacji i na Węgrzech. Do grona stałych partnerów „Meblometu” należą nie tylko firmy z Polski, ale także z Anglii, Szwecji i Niemiec. Spółdzielnia nie prowadzi obecnie produkcji i sprzedaży mebli własnych, co było tradycyjną gałęzią jej działalności. Świadczy natomiast usługi w zakresie obróbki elementów metalowych - blach, rur, wszelkiego rodzaju profili, posiada także lakiernię proszkową. Dział technologiczny Spółdzielni pracuje nad dostosowywaniem rozwiązań dostarczanych przez klientów do wymogów produkcyjnych zakładu, ale jest w stanie także wdrażać własne projekty.

- Zastanawiamy się, czy obok stałej produkcji kontraktowej nie chcielibyśmy podjąć próby powrotu na rynek z własnymi produktami - mówi Iwona Potaczek. - Jesteśmy na etapie rozważań w obszarze mebli ogrodowych, jednak nie wykluczamy też innego asortymentu. Gospodarcze wyzwania stawiają nas niekiedy przed trudnymi decyzjami, jednak jesteśmy pewni, i dotychczasowe

Siłownia plenerowa „Meblometu”

Robią meble już od 70. lat

W bieżącym roku minęło 70. lat odkąd grupa założycieli powołała w Krakowie „Drzewną Spółdzielnię Pracy Podkarpacie”. Już trzy lata później, w 1956 roku Spółdzielnia przeniosła się do Mszany Dolnej, gdzie miała lepszy dostęp do surowca i większe możliwości rozwoju. Do dziś działa w tym mieście oferując swoim kontrahentom długoterminowe usługi w zakresie produkcji elementów metalowych.

W dniu 1 września br. z okazji Jubileuszu spółdzielcy spotkali się na uroczystości w restauracji „Perła” w Mszanie Dolnej.

Jubileuszowe spotkanie członków, pracowników i sympatyków Spółdzielni. Po prawej - Prezes Zarządu „Meblometu” Iwona Potaczek i Prezes Zarządu Związku Lustracyjnego Spółdzielni Janusz Paszkowski.

doświadczenia to pokazują, że potencjał pracowników oraz nasze zaplecze produkcyjne pozwoli nam podejmować trafne wybory. Wykorzystując nasze wieloletnie doświadczenie, jak również obserwując panujące uwarunkowania ekonomiczne, staramy się patrzeć w przyszłość z nadzieją na kolejne długie lata funkcjonowania na rynku produkcyjnym

Śledząc historię Spółdzielni Pracy „Meblomet” można przyjrzeć się kolejom przemian rynkowych i ciągłego poszukiwania nowych rozwiązań przez lokalne firmy. Spółdzielcy zaczęli od tradycyjnej, wiejskiej kołodziejki. Ich pierwszym towarem były wozy konne, a także taczki, skrzynie i drobna drewniana galanteria. Stopniowo meble zaczęły wypierać inne asortymenty, a w latach 60. przejawem nowoczesności stało się zastępowanie elementów drewnianych stelażami metalowymi. Metalowe krzesła na całe dziesięciolecie były wizytówką „Meblometu” - bardzo popularne w szko-

łach, urzędach, stołówkach i w niemal wszystkich instytucjach publicznych. Sztandarowym wzorem było powstałe w 1988 r. krzesło „Raba”, produkowane masowo i chętnie kupowane, które miało opinię niezniszczalnego, przez co do dziś służy w wielu miejscach. Co więcej - nadal znajdują się chętni na jego zakup, a Spółdzielnia na zamówienie może wciąż je wykonywać w wersji tapicerowanej oraz ze sklejki.

Spółdzielnię tworzy obecnie 72 członków, a nowych pracowników zachęca się do wstępowania w szeregi członków. „Meblomet” jest więc otwarty i chce się rozwijać. - Mamy maszyny, doświadczenie i wykształconych ludzi, a więc wszelkie atuty, które pozwalają nam na realizację hasła Henrego Forda: *Polczenie sił to początek, pozostanie razem to postęp, wspólna praca to sukces* - podkreślają spółdzielcy. □

MEBLOMET Spółdzielnia Pracy
ul. Marka 1 34-730 Mszana Dolna
tel.: 18 33 10 070 office@meblomet.com.pl

Zbiórka makulatury zorganizowana przez SU w Szkole Podstawowej w Mętowie (woj. opolskie). Lata 60.

Członkowie SU działającej przy Szkole Podstawowej w Łące Prudnickiej (woj. opolskie) podczas uprawy truskawek na szkolnej działce. Lata 60. XX w.

Członkowie SU „Pszczółka” prowadzą sprzedaż pączków i oranżady na balu karnawałowym w Szkole Podstawowej nr 6 w Lublinie, styczeń 1968 r.

Lata 30. to znaczący rozwój spółdzielczości uczniowskiej. Dane GUS z 1930 r. i MWRiOP z 1933 r. wskazują, że działały w blisko 35 proc. wszystkich szkół w Polsce, a w przededniu II wojny światowej było ich ok. 8 tys. Były więc ruchem zauważalnym i budzącym zainteresowanie, o czym świadczą materiały edukacyjne wydawane nie tylko przez spółdzielczość spożywców, ale także inne organizacje spółdzielcze i społeczne różnych opcji politycznych. W 1936 r. Związek „Społem” założył czasopismo „Młody Spółdzielca”, którego pierwszym redaktorem był Karol Haubold - działacz młodzieżowy i organizator spółdzielni księgarskich i wydawniczych. Na łamach tego pisma publikowali swoje artykuły tak wybitni twórcy jak Maria Dąbrowska, Janusz Korczak, Konstanty Ildefons Gałczyński. Na naszej wystawie rozpoczyna ona prezentację tytułów prasowych skierowanych do członków SU oraz nauczycieli - opiekunów.

Niewiele natomiast zachowało się w zbiorach Muzeum bezpośrednich świadectw działalności spółdzielni uczniowskich II RP. Dlatego tak ciekawymi eksponatami są sprawozdania SU „Znicz” działającej przy szkole nr 1 w Milanówku. Organizacja tej spółdzielni oparta

została na schematach zaproponowanych przez Franciszka Dąbrowskiego, a protokoły sekcji kulturalno-oświatowej z lat 1931-1932 świadczą o bardzo zróżnicowanej działalności. Uczniowie wykonywali na rzecz szkoły prace graficzne (np. hasła okolicznościowe), organizowali akademie (np. z okazji imienin Józefa Piłsudskiego), pokazy filmów, wydawali gazetkę „Jutrzenka”, prowadzili bufet i sklepik szkolny. Poszczególne uczniowie odpowiedzialni byli za sprzedaż różnych asortymentów towarów („pierniczek i bułeczek” oraz przyborów szkolnych), wspólnie podejmowali decyzje o wydatkach, np. w marcu 1939 r. dokonali zakupu obligacji pożyczki na obronę przeciwlotniczą.

SU jako ruch masowy

W okresie PRL instytucje spółdzielcze i edukacyjne (w tym Ministerstwo Edukacji i Związek Nauczycielstwa Polskiego) starały się nadać spółdzielczości uczniowskiej charakter ruchu masowego. W 1958 r. prezydium Naczelnej Rady Spółdzielczej utworzyło sieć wojewódzkich i powiatowych Komisji Spółdzielczości Uczniowskiej finansowanych ze składek wszystkich centralnych zwią-

ków spółdzielczych. Od 1969 roku sprawami tej branży zajmował się Samodzielny Wydział Spółdzielni Uczniowskich w Centralnym Związku Spółdzielczym. Ten okres w historii SU jest dobrze udokumentowany w muzealnych zbiorach, dzięki czemu możemy przyjrzeć się działalności spółdzielni uczniowskich od połowy lat 60. XX w. Były one bardzo zróżnicowane. Sklepiki szkolne także przybierały rozmaite formy. Niektóre - podobnie jak pionierski sklepik Jadwigi Dziubińskiej w Pszczelinie - mieściły się w zamkniętych szafach, inne w drewnianych kioskach. W szkołach zawodowych sprofilowane spółdzielnie prowadziły introligatornie, zakłady fryzjerskie, wytwórnie zabawek i wyrobów z wikliny, a nawet zakłady krawieckie i dziewiarskie. Prezentowane na wystawie liczne wydawnictwa CZS zachęcały do rozszerzania działalności np. o zbiórki ziół, hodowlę królików, prowadzenie pracowni fotograficznej... Wielu dzisiejszych 50-60-latków wspomina te czasy z szczególną nostalgią i uważa, że należałoby wrócić do tego w szkołach. Możemy więc postawić sobie pytanie - co zrobić, by z ponad 100-letniego dorobku spółdzielczości uczniowskiej nadal mogły korzystać następne pokolenia?

KZ

Wystawa Spółdzielczość Uczniowska w MHSwP

Dokumenty SU „Znicz” z Milanówka

SU Siła z Draganówki, na dzisiejszej Ukrainie.

W 150. rocznicę urodzin Stanisława Thugutta

Krajoznawca, żołnierz, polityk, spółdzielca...

W lipcu tego roku przypadała 150. rocznica urodzin Stanisława Thugutta. W poprzednich numerach „Tęczy Polskiej” opowiedzieliśmy o młodości i karierze politycznej tego wybitnego, choć nieco zapomnianego dziś działacza, który był nie tylko czołowym mężem stanu wczesnych lat II Rzeczypospolitej, ale także prominentnym spółdzielcą, publicystą, pionierem polskiego krajoznawstwa i bohaterem wojny bolszewickiej. Teraz opowiemy o jego pracy na rzecz spółdzielczości, która sprawiła, że w latach 30. XX wieku stał się jednym z symboli tego ruchu w Polsce, a także o jego losach po wybuchu II wojny światowej.

„Żyłbym lepiej i pożyteczniej, gdybym się związał ze spółdzielczością 40 lat wcześniej”

Zdegustowany bieżącą polityką po zamachu majowym - który, jak oceniał, przyniósł liczne ofiary lecz nie rozwiązał palących problemów społecznych - coraz bardziej dystansujący się od pomajowych rządów i gier prowadzonych przez czołowe siły polityczne, Stanisław Thugutt chętnie przystał na złożoną mu w 1928 r. przez społeczników działaczy propozycję nawiązania współpracy z ruchem spółdzielczym. Zważywszy jego doświadczenia z młodości, spółdzielczość nie była mu obca, a z liderami ruchu utrzymywał styczność przez cały czas, jak choćby ze Stanisławem Wojciechowskim, zarówno w czasie jego prezydentury, jak i w wcześniejszych i późniejszych latach.

Wielu prominentnych spółdzielców pełniło ważne funkcje polityczne u zarania II Rzeczypospolitej, więc Thugutt w okresie swego rządowego zaangażowania - a był przecież nawet kandydatem na premiera - musiał się z nimi kontaktować. Spółdzielcze idee były bliskie jego lewicowym poglądom, dążeniom do budowania sprawiedliwego państwa opartego o współdziałanie wszystkich jednostek.

Zaczął od publicystyki, pisania, do czego miał z pewnością talent i bogate doświadczenia od czasów młodości. Swoje artykuły zamieszczał głównie w wydawanych przez „Społem” czasopismach: „Pracownik Spółdzielczy”, „Spółnota”, „Społem” czy w „Spółdzielczym Kwartalniku Naukowym” Spółdzielczego Instytutu Naukowego. Później doszły do tego samodzielne broszury i książki.

Zawsze do tej pory, angażując się w jakieś działania, wchodził w nie całym sercem i podporządkowywał im całe swoje życie. Tak było też z ruchem spółdzielczym. Nie zamierzał pozostać tu tylko obserwatorem i komentatorem, miał po-

trzebę czynnego działania. W 1929 roku został członkiem Towarzystwa Kooperatystów, a trzy lata później powierzono mu stanowisko jego prezesa.

W roku 1934 mianowano go dyrektorem Spółdzielczego Instytutu Naukowego, a po kilku miesiącach wybrany został jego prezesem. Pełnił tę funkcję równoległe z prezesurą Towarzystwa, redagował też „Spółdzielczy Przegląd Naukowy”, „Społem” i „Informator Spółdzielczy Towarzystwa Kooperatystów”.

Co było motorem tak silnego i przez wielu nieoczekiwanego - w wieku bądź co bądź 55 lat - zaangażowania? Oddajmy głos samemu Thuguttowi. Tak pisał w swojej autobiografii:

Nie uważałem nigdy swego zajęcia wyłącznie jako posady w wielkim, dobrze rozwijającym się przedsiębiorstwie, ani jako sposobu spędzania czasu dla uchronienia się od nudów. Przeciwnie, im dłużej pracuję w spółdzielczości, tym bardziej wydaje mi się ona godna poświęcenia jej najwyższego wysiłku i całkowitego oddania się. Nie była też dla mnie nigdy spółdzielczość jedynie sposobem poprawy

warunków wyłącznie swojego bytu, traktowałem ją bowiem jako wielki ruch wyzwolenia, jako dążenie do zmiany warunków bytu całego społeczeństwa, jako nową moralność i nowy obyczaj. W swoim dość długim i dosyć burzliwym życiu stykałem się z różnymi ludźmi, rozmaitymi sposobami ich współżycia ze sobą. Na ogół wyniosłem stamtąd wrażenia niepozbawione gorzkości. Nie chcę twierdzić, że spółdzielczość jest rajem zrealizowanym już tutaj na ziemi. Mam natomiast wrażenie, że jest ona czystsza, i uczciwsza, niż wszystkie inne środowiska, z którymi się stykałem i że dlatego dać może spokój i równowagę duchową, których potrzebę odczuwa się tak mocno w dzisiejszych szaleńczych czasach. Inna tu jest atmosfera, wyprana z brudu, chciwości i z dzikiego współzawodnictwa, inni ludzie - bardziej spokojni i przede wszystkim bardziej szlachetni. Nie trzeba się tu obawiać ani ciosu w plecy, ani wilczych dołów, kopanych w ciemnościach. Choć różne są funkcje i różny zakres władzy, wszyscy są równi nie tylko w formalnym znaczeniu, ale i w istocie rzeczy. Czy żyłbym inaczej, gdybym musiał na nowo rozpocząć życie, nie wiem, człowiek bowiem w małym tylko stopniu może przekształcać swoje przyrodzone skłonności. Że żyłbym lepiej i może nawet pożyteczniej, gdybym się związał ze spółdzielczością 40 lat wcześniej, to pewna.

„Ambicją naszą jest stać się sztabem generalnym ruchu”

Stanisław Thugutt, łącząc funkcję prezesa Towarzystwa Kooperatystów, istniejącej od czasów zaborów, tak zasłużonej dla krzewienia spółdzielczych idei organizacji, ze stanowiskiem prezesa Spółdzielczego Instytutu Naukowego powołanego z nadejściem niepodległości z inicjatywy samego Franciszka Stefczyka jako czołowa placówka edukacji spółdzielczej, współpracując ze „Społem” - w 1935 roku został redaktorem naczelnym organu Związku „Społem” - i samodzielnie publikując, stał się człowiekiem-instytucją, jednym z czołowych autorytetów ruchu spółdzielczego w kraju. Utrzymywał dobre stosunki ze wszystkimi skrzydłami polskiej spółdzielczości i był powszechnie szanowany, miał więc duże szanse przewyciężyć dotychczasowe podziały, które wciąż ciążyły ruchowi. Jako prezes SIN - przejął tę funkcję od Stefana Surzyckiego, bliskiego niegdyś współpracownika Franciszka Stefczyka - kontynuował wysiłki na rzecz zapewnienia Instytutowi stabili-

zacji finansowej opartej o współdziałanie ze wszystkim krajowymi organizacjami spółdzielczymi (wcześniej SIN przez długi czas kojarzony był przede wszystkim ze spółdzielczością „stefczykowską”). Za jego prezesury SIN zyskał siedzibę z prawdziwego zdarzenia w Domu Spółdzielczości Rolniczej w samym centrum Warszawy przy ulicy Wareckiej 11a. Thugutt umożliwił Towarzystwu Kooperatystów korzystanie z lokalu i infrastruktury Instytutu, co wzmacniało obydwie instytucje.

Budował zaplecze intelektualne spółdzielczości, jak to określił w jednym ze swoich wystąpień, *ambicją naszą jest stać się sztabem generalnym ruchu*.

Sam był w centrum tego „sztabu”. Pisał, prowadził publiczne wykłady, organizował wydarzenia, zwłaszcza związane z obchodami Dnia Spółdzielczości. Sięgał i po najnowocześniejsze wówczas środki przekazu - wygłaszał pogadanki transmitowane przez Polskie Radio. Angażował się i w bardziej sformalizowane działania edukacyjne - dawał lekcje w Prywatnym Koedukacyjnym Gimnazjum Spółdzielczym im. R. Mielczarskiego w Warszawie, opracowywał materiały szkoleniowe dla prowadzonych przez „Społem” Spółdzielczych Kursów Korespondencyjnych. Jako wciąż jeszcze aktywny ludowiec, przywiązywał szczególną wagę do krzewienia idei spółdzielczych wśród młodzieży wiejskiej, ale też propagował spółdzielczość uczniowską.

Jego działania przekładały się na praktykę. Uważa się, że to jemu zawdzięczamy zaistniały w latach 30. rozwój spółdzielni spóżywców w środowiskach wiejskich czy „uratowanie” spółdzielczości spóżywców w stolicy, kiedy to po upadku Warszawskiej Spółdzielni Spóżywców, dzięki jego wysiłkom powstała mniejsza, ale sprawnie działająca spółdzielnia „Zjednoczenie”, która przetrwała aż do Powstania Warszawskiego. Przyczynił się też do tworzenia związków zawodowych wśród pracowników spółdzielczości, co nie było wówczas powszechnie aprobowane przez tradycjonalistycznych działaczy spółdzielczych uważających, że w spółdzielniach samorządnie przecież zarządzanych, nie ma miejsca dla struktur związkowych.

Stanisław Thugutt aktywny był również i na arenie międzynarodowej. Liczne kontakty z europejskimi politykami i intelektualistami nawiązał już w latach 20., kiedy podróżował za granicę jako nieoficjalny wysłannik polskiego rządu. Teraz kontakty te rozwijał także w środowiskach spółdzielczych.

Szczególną do tego okazją była działalność w Międzynarodowym Związku Spółdzielczym. W 1934 roku delegowany był przez „Społem” do udziału w XIV

Kongresie Związku w Londynie. Dwa lata później, we wrześniu 1936 roku, gdy w Warszawie odbywało się zorganizowane z Inicjatywy „Społem” posiedzenie Komitetu Centralnego MZS, Thugutt brał udział w pracach przygotowawczych do tego ważnego wydarzenia, przewodniczył obradom i wygłosił wysoko ocenione przemówienie, w którym podkreślił znaczenie rozwijania myśli spółdzielczej. W tym samym roku powołany został na członka Międzynarodowego Instytutu Studiów Spółdzielczych. To prestiżowe stowarzyszenie, zwane też w skrócie Międzynarodowym Instytutem Spółdzielczym, grupowało wybitnych badaczy i wykładawców spółdzielczości z 17 krajów, a założone zostało przez legendarnego francuskiego działacza, badacza i ideologa spółdzielczości Charlesa Gide’a w 1931 roku w Bazylei jako miejsce spotkań oraz swobodnej wymiany informacji i poglądów na temat spółdzielczości. Instytut przetrwał do wybuchu II wojny światowej i zorganizował w tym czasie pięć kongresów. Zaproszenie do tego wyjątkowego gremium Thugutta było z pewnością jego wielkim wyróżnieniem i dowodem uznania dla Spółdzielczego Instytutu Naukowego. Przyczyniło się też do wzmocnienia pozycji SIN wśród podobnych placówek na świecie.

Instytut, w czasie prezesury Thugutta, nie tylko kontynuował kontakty i współpracę z zagranicznymi instytucjami spółdzielczymi (zwłaszcza z Międzynarodowym Związkiem Spółdzielczym, Międzynarodowym Biurem Pracy w Genewie, Międzynarodowym Instytutem Rolniczym w Rzymie czy Fundacją Horacego Plunketta w Londynie oraz narodowymi organizacjami spółdzielczymi z różnych państw), ale i dzięki jego osobistym znajomościom ze spółdzielcami i badaczami spółdzielczości w obcych krajach, mógł wzbogacić swoją Bibliotekę o wydane za granicą pozycje, a także zamieszczać w swych publikacjach artykuły zagranicznych autorów. Instytut przekazywał także informacje o polskiej spółdzielczości zainteresowanym placówkom i osobom za granicą, co zaowocowało wieloma artykułami o polskiej spółdzielczości napisanymi przez autorów z innych krajów. Łącznie utrzymywano wówczas kontakty z ponad 50 instytucjami z państw takich jak Belgia, Bułgaria, Czechosłowacja, Francja, Hiszpania, Holandia, Jugosławia, Niemcy, Rumunia, Stany Zjednoczone, Szwajcaria, Węgry, Wielka Brytania, Włochy czy Związek Sowiecki.

„Bądź spółdzielcą wszędzie i zawsze”

Spółdzielnia to nie spółka handlowa, której członkowie marzą o jak największych majątkach. Prawdziwy spółdzielca wie, że jego celem nie jest zdobyć jak naj-

wiekszy majątek, tylko posiadać tyle, aby móc żyć życiem czystym i wolnym - pisał Stanisław Thugutt w jednym ze swoich artykułów zatytułowanym „Bądź spółdzielcą wszędzie i zawsze”. Słowa te oddawały doskonale jego pojmowanie spółdzielczości, które krystalizowało się w ciągu lat.

Zachowując stale lewicową wrażliwość i umiłowanie wolności, w swoich poglądach na spółdzielczość łączył agraryzm z realistycznym kooperatyzmem, odrzucał jako utopijne wizje całkowitej przebudowy społeczeństwa poprzez spółdzielnie, choć nie negował ich roli w stworzeniu bardziej humanitarnego świata, podkreślał rolę spółdzielni w poprawie warunków życia i samoorganizacji społecznej. Czerpał wiele z myśli Edwarda Abramowskiego i Charlesa Gide’a (przetłumaczył i opracował fundamentalne dzieło tego ostatniego „Kooperatyzm” wydane w Polsce przez „Społem” w 1937 roku), choć z wieloma ich poglądami się nie zgadzał i polemizował z nimi.

Warto tu jeszcze wspomnieć o dwóch książkach autorstwa Stanisława Thugutta, należących do najważniejszych pozycji polskiego piśmiennictwa spółdzielczego okresu II Rzeczypospolitej. Pierwsza to „Porównawcze ustawodawstwo spółdzielcze” (nakładem SIN, Warszawa 1931). Jest to opracowanie w skali światowej unikatowe, również z dzisiejszego punktu widzenia - trwających praktycznie od 1990 roku dyskusji o konieczności reformy ustawodawstwa spółdzielczego w Polsce, gdy wielokrotnie poszukiwano najlepszych legislacyjnych rozwiązań z zagranicy, mogących być wzorem dla nas. Thugutt dokonał ogromnego wysiłku zbierając informacje o ustawach dotyczących prawnych regulacji działalności spółdzielni obowiązujących w kilkudziesięciu krajach, od najwyższej rozwiniętych państw Europy i Ameryki, do ich ówczesnych kolonii i niepodległych zamorskich krajów. Choć wiele z nich jest już nieaktualnych, w niektórych przypadkach stare ustawy, niekiedy z koniecznymi zmianami, obowiązują do dziś i nadal mogłyby być wykorzystane przy projektowaniu nowych regulacji prawnych. Autor, nie negując roli dobrej legislacji dla rozwoju spółdzielni, przypomina, że w większości krajów rozwój ten wyprzedzał często pojawienie się odpowiednich ustaw. Przestrzega jednocześnie przed przeregulowaniem spółdzielczości, wskazując przykład Francji, w której w tamtym czasie dużej liczbie różnych ustaw dotyczących spółdzielni - które były przy tym słabo skoordynowane - nie towarzyszył spektakularny rozkwit ruchu spółdzielczego. W przeciwieństwie do tego kraju, w spółdzielczej potęgze Wielkiej Brytanii ustawy spółdzielcze były nieliczne i bardzo ogólne. Następne podobnej klasy opracowanie powstało dopiero po ponad 80 latach.

Druga niezwykle ważna książka Thugutta to „Spółdzielczość. Zarys ideologii”, wydana przez SIN w 1934 roku i po raz drugi, z niewielkimi poprawkami i uzupełnieniami, trzy lata później, a także po wojnie na emigracji - co samo już świadczy o znaczeniu tej pracy. W zamyśle miał to być podręcznik dla pragnących pogłębić swą wiedzę o spółdzielczości, ale jest to w gruncie rzeczy swoiste *credo*, wyznanie wiary autora, który wychodząc z pogłębionego zaprezentowania historii ruchu w Części I zatytułowanej „Jak spółdzielczość powstała”, przechodzi w Części II („Główne zagadnienia ideologii spółdzielczej”) do takich zagadnień jak istota spółdzielni, cele i skutki spółdzielczości, stosunki pomiędzy wytwórcą a konsumentem, czy stosunki państwo-spółdzielczość, by zakończyć przedstawieniem swej osobistej wizji przyszłości spółdzielczości. I ta praca zachowała wiele aktualności do dzisiaj.

„Gdyby spółdzielczość i jej ideały zawiodły, świat stałby się koszmarnym nonsensem”

Gdyby spółdzielczość i jej ideały zawiodły, świat stałby się koszmarnym nonsensem - pisał Thugutt w ostatnim zdaniu tej ostatniej książki na kilka lat przed zaistnieniem tego nonsensu, jakim był wybuchem II wojny światowej. Stanisław Thugutt aktywny był do samego końca. Wspierał akcję zbiórki przez organizacje spółdzielcze pieniędzy na Fundusz Obrony Narodowej i Fundusz Obrony Morskiej i zakupu przez spółdzielców „Społem” 13 samochodów sanitarnych przekazanych uroczystie wojsku na początku czerwca 1939 roku. Proroctwa okazały się jego słowa opublikowane w ostatnim bodaj artykule w „Spólnocie” w 1939 roku: ... *lepiej jest dla swojego narodu cierpieć lub oddać życie w ofierze niż żyć po utracie wolności w cudzym, jako obywatel niższej kategorii czy może wprost jako niewolnik.*

W dniu 4 lipca, dokładnie w 20. rocznicę posiedzenia założycielskiego, odbyło się ostatnie Walne Zebranie SIN, podczas którego jego prezesowi Stanisławowi Thuguttowi złożono gratulacje z okazji 35-lecia na rzecz społeczeństwa polskiego. Towarzystwo Kooperatystów opublikowało na ten jubileusz „Wybór pism” Thugutta zaopatrzoney w jego autobiografię.

Po wybuchu wojny Thugutt wraz z żoną i synem przedostał się do Wilna. Nawiązał tu kontakt i próbował działać w tutejszych strukturach „Społem”, co w warunkach okupacji litewskiej nie było łatwe. W grudniu 1939 roku został powołany przez gen. Władysława Sikorskiego do emigra-

cyjnej Rady Narodowej w Paryżu, mającej być organem pełniącym funkcje doradcze i opiniodawcze wobec Prezydenta i Rządu RP na uchodźstwie, stanowiącym namiastkę Sejmu. Podróż nie była jednak w wojennej sytuacji prostym zadaniem.

W maju 1940 roku, tuż przed wkroczeniem do Wilna Sowieci, Thuguttom udało się wyjechać do Szwecji, gdzie oczekiwali w Sztokholmie na możliwość dalszej podróży, którą komplikowała niemiecka inwazja na Danię i Norwegię. Tymczasowej pomocy i opieki udzielili im zaprzyjaźnieni szwedzcy spółdzielcy z centrali spółdzielni spożywców *Kooperativa Förbundet*, z którymi Thugutt utrzymywał przyjazne stosunki od czasu swej aktywności w MZS. Po niecałym roku oczekiwania - rozważał w tym czasie również możliwość powrotu do okupowanej przez Niemców Warszawy - jednak niespodziewanie zmarł 15 czerwca 1941 roku. Został pochowany w katolickim sektorze podsztokholmskiego cmentarza *Norra begravningsplatsen*, gdzie spoczywa wielu zasłużonych Szwedów. W pogrzebie uczestniczyło kilkaset osób, polskich dyplomatów, szwedzkich spółdzielców, Polaków, których zagnała tu, podobnie jak Thugutta, wojna. Mimo pojawiających się inicjatyw, jego ciało nigdy nie zostało sprowadzone do Polski. Może należałoby o to zadbać?

Nigdy do kraju nie powrócił też syn Stanisława Thugutta Mieczysław, ochotnik 1920 roku i powstaniec śląski, z wykształcenia inżynier mechanik, od wczesnej

młodości związany z wieloma organizacjami lewicy w Polsce. Po śmierci ojca pozostał w Sztokholmie aż do 1942 roku, szefował tu placówce polskiego MSW na uchodźstwie. Ostatecznie udało mu się wyjechać do Londynu, współpracował blisko ze Stanisławem Mikołajczykiem, odmówił propozycji przyjazdu wraz z nim do kraju by objąć w Tymczasowym Rządzie Jedności Narodowej tekę Ministra Poczty i Telegrafów. Idąc w ślady ojca został działaczem założonego przez jego współpracowników sprzed lat Stefana Korbońskiego i Kazimierza Bagińskiego Polskiego Stronnictwa Ludowego (Odlam Jedności Narodowej) na emigracji, aktywny był też w wielu innych emigracyjnych instytucjach. Zmarł w 1979 roku.

Natomiast polscy spółdzielcy, którzy znaleźli się w Wielkiej Brytanii, jeszcze w czasie wojny założyli w 1943 roku emigracyjne Towarzystwo Kooperatystów Polskich, nawiązujące swą nazwą do krajowego Towarzystwa Kooperatystów, a zarazem mające oddawać cześć pamięci Stanisława Thugutta. Towarzystwo utrzymywało kontakty z pozostającymi na terenach okupowanych liderami spółdzielczymi działającymi w Podziemiu, w Londynie prowadziło działalność wydawniczą i szkoleniową współpracując z Rządem RP na emigracji. Jako hołd swemu patronowi pośmiertnie opublikowało jego „Wykłady o spółdzielczości” (Londyn, 1945).

dr Adam Piechowski

Z żalem i smutkiem przyjęliśmy wiadomość że w dniu 23 sierpnia 2023 roku w wieku 93 lat zmarł

ś.p.

Zdzisław Wołos

Długoletni Prezes Zarządu Banku Spółdzielczego w Chrzanowie, Współzałożyciel i aktywny działacz Związku Banków Polskich, Członek Prezydium Sekcji Banków Spółdzielczych i Zrzeszających ZBP. Współtwórca i wiceprezes Zarządu Małopolskiego Banku Regionalnego S.A. Człowiek niezwykle ceniony i obdarzony zaufaniem licznych instytucji spółdzielczych i społecznych. Za swoją działalność został uhonorowany najwyższymi odznaczeniami państwowymi, w tym Srebrnym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Rodzinnie i Bliskim

wyrazy głębokiego współczucia przekazuje

*Zarząd Krajowej Rady Spółdzielczej
oraz Członkowie Zgromadzenia Ogólnego KRS*

Akademia Mieszkalnictwa UNIQA edycja jesienna 2023

Kolejny cykl bezpłatnych szkoleń w ramach programu Akademia Mieszkalnictwa UNIQA 2023

Już w październiku 2023 UNIQA rozpoczyna nowy cykl bezpłatnych szkoleń on-line przygotowanych dla klientów UNIQA:

- zarządców i pracowników spółdzielni mieszkaniowych oraz
- zarządców nieruchomości.

W ramach jesiennej edycji odbędą się dwa szkolenia eksperckie.

30
października
2023

szkolenie

„Zimowe” obowiązki administratora budynku w zakresie potencjalnych szkód osobowych

21
listopada
2023

szkolenie

RODO, a interes prawny pozyskania danych sprawcy szkody, o czym powinniśmy wiedzieć?

Za nami 3 edycje Akademii Mieszkalnictwa, a w nich:

14 szkoleń
o różnej tematyce

średnio **253**
uczestników na szkoleniu

4,94/5
średnia ocena

Jak wziąć udział w szkoleniu?

Aby wziąć udział w szkoleniu, skontaktuj się z opiekunem w jednostce sprzedażowej lub napisz na adres akademia.mieszkalnictwa@uniqa.pl